

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 197

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

IX METAI

VLADAS STANKA

Egzistencinės Filosofijos pirmatakas

Sören Kierkegaard 140 metų gimimo sukakties proga

1. Kas tai yra "Aš esu"?

Visiems yra žinoma, kaip Descartes triumfavo, kai jis surado dėsnį: "Je pense donc je suis" ("Aš maštau, reiškia — aš esu", arba lotyniškas vertimas: "Cogito ergo sum"). Descartes pamatuotai galėjo didžiulis šituo dėsniu, kuriame jis rado tvirtą salą abejojimų jūroje ir kuris jam laidavo naujosios filosofijos kūrėjo vardą. Tačiau šių dienų filosofai jaučia, kad šis dėsnis dar neduoda atsakymo, o tik kelia klausimą, gal būt, net svarbiausią, jei ne vienintelį klausimą, kuris turi rūpėti filosofui, būtent: kas tai yra "Aš esu", arba, modernine kalba, kas yra mano egzistencija, mano būtis.

Toks klausimo kėlimas yra naujųjų laikų egzistencialistų įnašas, nes jiems egzistencijos sąvoka yra išeities punktas ir sudaro visos jų filosofijos turinį. Nėra abejonės, kad tai didelis egzistencializmo nuopelnas. Nes ką mes galime žinoti, jei mes patys savęs nesuprantame? Kuo mes galime rūpintis, jei mes savęs nepaisome? Kokią tikrovę mes galime suprasti ir kokią tiesą surasti, jei mes pamirštame, kad mums mūsų būtis yra vienintelė tikrovė ir aukščiausia tiesa. Kokia nauda žmogui laimėti visą pasaulį, jei jis pats save praranda?

Visiškai įsitikinę, kad jie suradę tikrą kelią į tiesą, egzistencialistai, ypač tie, kurie yra mažesnio masto, tikisi, jog jie gali daryti toli siekiančias išvadas. Jie jau nepasitenkina teigimu, kad ne pasaulis duoda atsakymą į klausimą, kas yra mūsų egzistencija, bet mūsų egzistencija duoda atsakymą į klausimą, kas tai yra pasaulis. Jie jau mano, kad egzistencijos realybė grindžia pasaulio realybę. "Egzistencija turi savo nuosavą pasaulį", "Egzistencija kuria savo pasaulį", "Ant savo pečių žmogus neša viso pasaulio sunkumą", "Žmogus yra atsakingas už viską, kas tik pasaulyje darosi", — šitie ir daug kitų posakių ir aforizmų išreiškia šių egzistencialistų užsimonimus.

Milžiniškas vaidmuo, kurį egzistencialistai — teisingai ar neteisingai — sieja su egzistencija, verčia mus atkreipti dėmesį į egzistencijos sąvoką ir pabandyti ją kiek galima pilniau ir giliau suprasti.

2. Kierkegaard baimės ir kentėjimo filosofija

Bendrai sakant, egzistencialistai yra vienišai individualistai, atsiskyrėliai, ir jie net vienas kito nemėgsta. Pavyzdžiui, dabar viešpatauja trys didieji egzistencialistai: Heidegger, Jaspers ir Sartre. Tačiau Jasperso veikaluose vargu ar rasime nors vieną kartą paminėtą Heideggerio ar Sartre'o vardą; o, kita vertus, Heideggeris ir Sartre visiškai ignoruoja Jaspersą. Tačiau jie visi, kartu su kitais didesniais ar mažesniais egzistencialistais, taria, kad modernio egzistencializmo pradžios reikia ieškoti Kierkegaard asmenybėje ir kūryboje, ir kiekvienas jų su pietetu mini jį kaip savo pirmąją ir dvasios tėvą.

Sören Kierkegaard (ištariama: Kerkegór), danų rašytojas, pamokslininkas ir fi-

VYTAUTAS KAŠUBA — skulptūra

losofas, gyveno pirmojoje 19 šimtmečio pusėje (1813—1855). Bendrai sakant, tuo laiku Europoje visose srityse viešpatavo didžiausias optimizmas. Mokslai ir technika kūrė savo pirmuosius stebuklus. Vokietijoje Hegelis ir Schellingas teigė, kad jiems pavykę surasti kelią amžinoms teisybėms pasiekti. Prancūzijoje Auguste Comte dėjo pozityvizmo ir naujos proto religijos pamatus, o Anglijoje Benthamas ir John Stuart Mill skelbė utilitarizmą, žadanti "didžiausią laimę didžiausiam žmonių skaičiui". Žodžiu, visi, visur matė progresą, ir viskasėjo prie to, kad su proto pagalba padarytų žmogaus gyvenimą protingesnį, gražesnį, turtingesnį, malonesnį, laimingesnį ir lengvesnį.

Ir štai tuo pačiu laiku Kierkegaard savo gyvenimo misija ir savo veiklos tikslu laikė tai, kad žmonių gyvenimą darytų sunkesnį. Jis pats pusiau humoristiškai, pusiau rimtai papasakoja, kaip jis vieną kartą galvojęs apie žmones, kurie įgijo vardą ir garbę statydami geležinkelius, vesdami telegrafo linijas arba surasdami malonaus galvojimo kelią ir darydami gyvenimą vis lengvesnį ir lengvesnį. Tada jis staiga supratęs, kad jo tikslas turi būti padaryti ką nors kietesnį. Nes, kaip jis sako:

"Kai visi stengiasi padaryti gyvenimą lengvesnį, yra tik vienas pavojus, kad šis lengvumas pasidarys per didelis ir atsiras tik vienas noras (kuris dar neįaučiamas) — noras turėti sunkenybių". (Postscriptum).

Pažiūrėjus išoriškai, galėtų pasirodyti, kad Kierkegaard dėl savo gyvenimo sąlygų buvo visiškai netinkamas tokiai misijai. Jo tėvas, sėkmingas Kopenhagos komerciantas, sukrovė tiek turty, kad jau galėjo gyventi savo malonumui iš kapitalo. Jo vaikai, jų tarpe ir jauniausias sūnus Sören, nežinojo vargo ir galėjo nesirūpinti dėl kasdieninės duonos. Sören stoji į universitetą ir ištisą dešimtį metų studijavo filosofiją bei teologiją; tarp kitko, jis kurį laiką praleido Berlyne, kur klausė Hegelį. Jis mėgo linksmoje kavinių ir restoranų kompanijoje malonų gyvenimą, net kartais įbrisdamas dėl to į skolas. Bet jam nebuvo svetimi ir aukštesni pajautimai.

Tai liudija užrašai jo dienoraštyje. Ypač būdingas yra užrašas, kuriame jis sako, kaip vieną dieną "neapsakomas džiaugsmas" apėmęs visą būtybę:

"Yra neapsakomas džiaugsmas, kuris taip pat stebuklingai mus apima, kaip apaštalo nemotyvuotas išsiveržimas: 'Džiaukitės, ir dar kartą sakau jums — džiaukitės'. Džiaugsmas ne dėl šito ar kito, bet ugningas sielos šauksmas 'liežuviu ir burna, iš širdies gilumos'. Aš džiaugiuos savo džiaugsmu: dieviškoji giesmė, kuri staiga nutraukia visas kitas mūsų dainas; džiaugsmas, kuris kaip vėjelio pūtimas, atvėsta ir gaivina; Passato banga iš dangaus slėnių, kuri amžinas buveines glosto".

Šis užrašas primena mums tokius pat Descartes'o ir Paskalio pergyvenimus. Jis yra datuotas 1838 metų gegužės 19 d., ir nėra abejonės, kad tai yra Kierkegaard, kaip filosofo, gimimo data.

Tačiau jam nebuvo lemta pasidaryti džiaugsmo filosofu. Tame pačiame dienoraštyje, tų pačių 1838 metų gale, yra paslaptingas užrašas apie kažkokį įvykį jo gyvenime persilaužimą, apie "didį žemės drebėjimą". To "žemės drebėjimo" pasekmes matome jo vedybų istorijoje. 1840 metų rudenį jis susižiedavo su Regina Olsen, jauna, gražia mergaite iš gerų namų, kurią jis visą savo gyvenimą mylėjo ir dievino. Tačiau kitais metais jis nusientė jai atgal žiedą ir grubiai nutraukė santykius, nepaisydamas Reginos desperacijos, abiejų šeimų konsternacijos ir visos Kopenhagos pasipiktinimo. Priežastis, kurios jis nei Reginei, nei kam kitam tada nepaaiškino, buvo, kaip matyti iš jo vėlesnių dienoraščių užrašų, kažkoks jo fizinis defektas, "dyglis kūne", ir susijęs su tuo daktaro patarimas. Biografai kalba apie tai labai miglotai, ir niekas dabar negali pasakyti, ar Kierkegaard likimas buvo panašus į Nietzsche ar į Ruskino likimą. Faktas pasilieka: jis buvo priverstas atsižadėti taip artimos laimės, ir jo asmeninis gyvenimas liko visam laikui suardytas.

Kierkegaard sako, kad jei jis būtų gyvenęs viduramžių laikais, jis būtų įstojęs į vienuolyną. Bet XIX amžiuje protestantiškoje Danijoje vienuolynų nebuvo, ir Kierkegaard bandė rasti paguodos filosofijoje. Jis nuvyko į Berlyną ir klausė Schellingo paskaitų. Tačiau jis greit suprato, kad "minties meisteriai neturi minčių, kurios jam galėtų padėti". Jis grįžo į Kopenhagą ir pradėjo rašyti ir leisti vieną po kito savo veikalus. Jis yra parašęs nepaprastai daug: išleidęs 30 spausdintų tomų, jis dar paliko tiek pat rankraščių ir dienoraščių. Visi jo rašiniai labai subjektyvūs, ir kiekvieną jų jis pradeda nuo savęs ir baigia tuo, kas tik jam vienam rūpėjo. Rašė jis chaotiškai, ir paskutiniaisiais metais atrodė, kad, baigdamas kokį veikalą, jis jau buvo pamiršęs, kuo jis tą veikalą buvo pradėjęs, rodydamas savo rūšies grafomanijos žymių. Šituose raštuose paliesta daugybė įvairiausių temų, pradedant bučiavimo si sistematika ir baigiant reikalavimu, kad kiekvienas krikščionis turi mirti taip, kaip mirė krikščionybės kūrėjas. Savo rašiniams jis nesiekė garbės ar vardo: daugumas jo veikalų buvo leidžiami slapyvardžiais, kuriuos jis nuolatos keisdavo. Jis neieškojo uždarbio: atvirkščiai, savo veikalų leidimui jis išieškojo beveik visą savo kapitalą, paveldėtą po tėvo. Jis neieškojo skaitytojų: jo veikalų forma, ilgis, chaotiškumas ir net pagaliau, patys pavadinimai — "Baimės sąvoka", "Išgastis ir drebėjimas", "Li-

(Tęsia 2-am psl.)

Egzistencinės Filosofijos Pirmatakas

ga iki mirties" — galėjo skaitytojus tik atbaidyti. Pagaliau jis net neieškojo asmeninio nusiramino. Būdamas ištikimas savo misijai daryti gyvenimą sunkesni, jis savo rašiniais sukeldavo vieną audrą po kitos: pradžioje, dėl per didelio atvirumo kalbant apie santykius su Regina; vėliau, kai jo veikalai pradėjo patikti kai kuriems kritikams, jis lyg tyčia išprovokavo prieš save pasipiktinimą, ir kurį laiką jo reputacija stovėjo taip žemai, kad niekas nedrįsdavo kalbėti su juo gatvėse. Rašydamas krikščioniška dvasia, jis galėjo pasidaryti įtakingu bažnyčios pamokslininku; tačiau jis nukreipė savo sarkazmą prieš oficialiąją bažnyčią ir nutraukė su ja sątūs.

Kierkegaardas asmenybė yra tokia turtinga, o jo veikalai taip įvairūs, kad jų negalima aprėpti kokia nors viena trumpa formule. Tačiau jo filosofijos pamatiniai bruožai yra aiškūs ir eina jau iš jo gyvenimo pagrindinio įvykio (asmens nelaimės) ir jo kūrybos pagrindinio tikslo — daryti gyvenimą ne lengvesni, bet sunkesni.

Biblijoje yra pasakyta: "Ką padėtų žmogui, jei jis visą pasaulį įgytų, bet savo sielą pradžiuotų." Šituose žodžiuose glūdi Kierkegaardas filosofijos pradžia su tuo tik skirtumu, kad jis vartoja ne tiek žodį "siela", bet "egzistencija". Jo veikalas "Baimės sąvoka" galima rasti tokį tekstą:

"Kai atsiranda vienas ar kitas išskirtinis įvykis, kai pasaulinės istorijos herojas surenka aplink save didvyrius ir nuveikia milžiniškus darbus; kai įvyksta persilaužimas ir viskas įgauna reikšmę, — tada žmonės nori ten būti, nes tai apšviečia. Gal būt. Tačiau yra kitas artimesnis būdas dar naudingiau apsišviesti. Paimk Galimumo (= Baimės) mokini, tegul jis nueina į Jutlandijos pievas, kur nėra jokių įvykių, kur didžiausias įvykis, jei kurapka praskrenda: ten jis pergyvens tobuliau, tiksliau ir giliau negu tas, kuriam minia ploja pasaulinės istorijos teatre."

Tik vienas klausimas turi žmogui rūpėti — išsaugoti ir išgelbėti savo esmės giliausią pamatą, savo tikrą egzistenciją, kuri nepareina nuo šito pasaulio gerovių. Jokie turtai, jokie šio gyvenimo galimūmų ir malonumai tam negali padėti. Savo esmei, savo egzistencijai neprarasti reikia bijoti, reikia drebėti, reikia tikėti ir reikia kentėti.

Baimė... Svarbiausias Kierkegaardas veikalas yra pavadintas "Baimės sąvoka". Kierkegaardas pats manė, jog vieno šito veikalas užtektų, kad jo autorius būtų nemirtingas. Jame baimė nurodoma pirma ir būtina egzistencinės tiesos sąlyga, žmogaus tobulumo svarbiausia žymė ir išganyto didžiausiu Galimumu. "Galimumo mokinius" Kierkegaardas filosofijoje yra "baimės mokinius" — žmogus, kuris rado išsigelbėjimo kelią. Aristotelis filosofijos pradžią matė Nusistebėjime; Descartes — Skepticizme; Kierkegaardas savo ieškojimą pradeda nuo Baimės, kuri yra tikras jo filosofijos pagrindas.

Drebėjimas... Kitas Kierkegaardas veikalas yra pavadintas "Išgastis ir drebėjimas". Jame apsakoma, kaip Abromas, klausydamas Dievo įsakymo, buvo pasiryžęs net savo sūnų paaukoti. Kiekvienas turi būti pasiryžęs imtis tokios pat savęs paties atsižadėjimo rizikos.

Tikėjimas... Naivus, primityvus, primityvesnis net už nekritišką dogmatizmą, tikėjimas "todėl, kad tėvas taip pasakė". Visais atvejais ne filosofinis racionalistinis tikėjimas, ir Kierkegaardas nesigaili sarkazmo tiems filosofams, kurie giriasi, kad jie gali įrodyti Dievo buvimą. Čia Kierkegaardas buvo vienas iš pirmiausių ir įtakingiausių aracionalizmo, iracionalizmo ir net antiracionalizmo pirmtakų.

Kentėjimas... "Teisybė, kentėjimas yra

ŽMOGUS SU MAIŠU ANT GALVOS

Mano įsitikinimu, žemiausia būties forma pasiekiami tada, kai žmogus nustoja būti savimi, kai nepasitikėdamas savojo "aš" sprendimais, atramos ieško kokioje nors labai paprastoje formulėje, kuri tokiais atvejais atstoja atsakomingos asmenybės angažamentą ir riziką. Suschematintas ir suprastintas žmogus. Doktrinos apaštalas, už kurį galvoja ir kurio veiksmus apsprendžia kažkada gyvenę tos doktrinos autoriai. Žmogus, kurio sąžinė pasidaro reliatyvumo teorijos patvirtinimu. Žmogus su maišu ant galvos...

Konkrečiai ir gyvenimiškai: šūkie pagautas miniažmogis; apkasus šturmuojas kareivis; socialistinę tėvynę statęs stachanovietis; "Tilkit, nutilkit, kurie prieš Dievybę" giedas ateitininkas; dolerius kalas viršvalandininkas; Tanganakoje apaštalaujantis vienuolis...

Neskaičiuosiu toliau, nes jau ir už šituos pavyzdžius užtenka būti pavadintam nihilistu ir anarchistu, kurį gali ko gero pakviesti antiamerikinės veiklos komitetas pasiaiškintimui ne tik už doros, bet ir valstybės pagrindų griovimą. Neskaičiuosiu, nes skaitydamas kasdien angliškojią Chicagos spaudą, per paskutinę savaitę pradėdus įsitikinti, kad maždaug nuo to laiko, kai bolševikai užsinerėjo taikos, Korėjos karas pasidarė beprasmiškas. Iki šiol jis turėjo didelę prasmę ir nei viena sužadėtinė nenubraukdavo savo ašaros, kai jos laukiama grįždavo karste, bet paskutiniu laiku jis pasidarė visiškai beprasmis ir pilna gaudžių sužadėtinė laišku visoje spaudoje.

Be to, kad mano svaičiojimai nepaskatintų ko nors reaguoti ir piktintis, iš anksto išduosiu paslaptį: ši abstrakti apie konkrečius dalykus įžanga liečia patį abstrakčiausią žemės dalyką, koku yra literatūra. Kaip visi žino, ji yra visiškai nebereikalinga gyvenime, jokio pelno neneša ir, reikalui atėjus, gali būti išmesta iš kasdienos apyvokos, kaip šiandien išmetinėjami iš senųjų mūsų emigrantų butų Kimball pianinai, kuriuos prieš 30 metų pirkdami besikūrią šeiminkai buvo įsitikinę jų būtinumu, bet kurie pasirodė tik dulkes renkančiais griozdais. Išvalgesniam jau dabar aišku, kad to pačio likimo po 30-ties metų susilauks visos mūsų

bendravimas su Dievu, ašarų paktas, kuris yra toks gražus", rašo jis savo dienasraštyje. Kentėjimo glorifikaciją galima rasti kiekvienam jo veikalas. Jos apogėjus pasiekta "Krikščioniškuosiuose traktatuose", kur jis vaizduoja septynis džiaugsmo laipsnius, pasiekiamus per kentėjimą; iš jų aukščiausias — džiaugsma dėl minties, kad nelaimė yra palaima "Modgang er Medgang", "Adversity is Success").

Tokių būdų Kierkegaardas, kuris 1838 metais, džiaugsmo entuziazmo pagautas, pradėjo būti filosofu, dabar, 1848 metais, vėl grįžta prie džiaugsmo. Teisybė, jis priėjo prie jo kitonišku būdu: sunkenybių, sukrėtimų, "didžiojo žemės drebėjimo", asmeninio gyvenimo suirimo ir kentėjimų keliu. Tačiau jis yra įsitikinęs, kad šis naujasis džiaugsma yra stipresnis, gilesnis, pastovesnis ir nenutraukiamas nei šitam, nei anam pasaulyje.

Bet jei jam pavyko per kentėjimą pasiekti džiaugsma, kurio niekas nei šiame, nei aname pasaulyje negali suardyti, tai šis kelias yra atviras kiekvienam kitam, kuris turės drąsos rizikuoti eiti tuo pačiu laimės atsižadėjimo ir kentėjimų keliu. Pasiekęs džiaugsma per baimę, drebėjimą ir kentėjimą, Kierkegaardas ragino kitus neieškoti "lengvesnio", bet ieškoti "sunkesnio": bijoti, drebėti, kentėti ir tuo rasti išganyką savo sielai, savo egzistencijai!).

1) Ši ištrauka paimta iš didesnio Vlodo Stankos darbo "Egzistencializmo tamsa ir šivesa."

knygos ir todėl pati tema yra nepavojinga. Ji tuo labiau nepavojinga, kad liečia ne vien lietuvius ir ne vien emigrantus, bet visos žmonijos ateities perspektyvą, — žmonijos, kuri stovi didelio klausuko šešely, besiklausydamas paskutinio laisvojo partizano mirtino riksmo Lietuvos laukuose, paskutinio protestuojančių darbininkų murmėjimo Berlyno gatvėse ir paskutinio prezidento Eisenhowerio nuraminimo, kad knygos kol kas dar nebus deginamos... Kaip reikalai dėstysis ateity, beveik aišku. Bet kol kas dar nuo deginimo susilaikoma.

Bet kaip tik dėl šito aiškumo kai kada man kyla klausimas: kokias knygas reiktų pirmiausia sudeginti, mums lietuviams, kai maždaug už pusmečio prezidentas Eisenhoweris pakeis savo nuomonę ir kai susilaikymas nuo knygų deginimo pasidarys antiamerikoniška veikla? Ir, žinote, sunkoka būtų rasti atsakymą, jeigu kai kurie mūsų viešosios nuomonės formuotojai neateitų į pagalbą. Aš neminėsiu čia tėvišku rūpestingumu maždaug prieš metus ar dvejus "Aidų" puslapiuose mokusio Dr. Baltinio, kuris trumpai ir drūtai yra pareiškęs, girdi, gabūs menininkai visada tik tvirkdą tautą, geriau, esą, apsiriboti tik vidutinokais ir negabiais, nes pas tuosius niekad netrūksta kilnių idealų. Taip pat ir ties Razminu, kuris "Drauge" nuolat primena apie taurius literatūros idealus, nesinorėtų ilgiau sustoti, nes konkrečiai kalbant, sunku nustatyti jais besivadovaujant, kokios knygos degintinos, o kokios ne, kaip sunku yra kartais nustatyti, kuris autorius gabus, o kuris negabus. Labai konkretų, tiesiog pasigėrėtinais konkretų nurodymą duoda Dr. J. Daugailis praėjusio mėnesio "Draugo" apžvalgoje: "šalia sąžinės reikia dar objektyviųjų normų. Jos pvz. yra sukonzentruotos Dešimtyje Dievo įsakymų, nuo kurių nėra laisvas nei vienas žmogus, net jeigu jis būtų rašytojas, menininkas ar kas kitas".

Specialiai susiradęs katekizme ta proga Dešimt Dievo įsakymų ir mintimis peržvelgęs savo kada nors perskaitytas lietuviškas knygas, štai kokį vaizdą susidariau: apie 99% iki šiol išleistų lietuviškų knygų turėtų būti paruošta laužui, kai tik ateis lemiamoji valanda, nes jose pastebėjau nusizengimų beveik prieš visus dešimt įsakymų. Visų pirma, dauguma jų turi vis skirtingus dievus, o jau viešpaties vardas tai tariamas ne tik be reikalo, bet tiesiog svaidomas kiekviena proga ir tai įvairiausiomis formomis, kurioms pakartoti pritrūktų čia eilučių. Kai kurie įsakymai, sakysim, kaip šeštasis, 99 iš šimto romanų laužomi tokiu atsidėjimu ir tokia gracija, kad jeigu tas vietas išmestum, tai neapsimokėtų skaityti knygos iš viso. Bet labiausiai paplitę nusizengimai prieš paskutinius du: kai skaitai, tai atrodo, kad žmonės šioje žemėje daugiau nieko negeidžia, kaip tik savo artimo daiktų ir asilų. O nemaža dalis jų net ir savo artimo moterų. Didelis laužas susidarys iš tų visų knygų.

Kitas dalykas, kuris man kiek rūpesčio kelia, tai tas, kad ne visi knygų segregatoriai yra vienodos nuomonės dėl degintinų. Ar negalėtų jie kur nors suvažiuoti ir susitarti, kaip, sakysim, visiškai vykusiai susitarė dabar didžioji spauda Korėjos karo beprasmiškumo klausimu. Štai J. Stebeikis (bene poeto, mėgstančio "šaukti tautą", slapyvardis,) "Gabiljos" 4 numery apžvelgdamas 1952 metų balansą ir balastą, vėl nutolsta nuo Dr. J. Daugailio konkrečių įsakymų ir yra linkęs vadovautis gana abstrakčia nihilizmo norma. Užtikrintai jis, berods, tik M. Katiliškiui išduoda egzistencijos biletą, pasmerkdamas Jankų, Dovydeną, Škėmą ir net Gliaudą. Ir susigauyk tu dabar, žmogau. Pagal Dr. J. Daugailį buvau pasiryžęs visas 1952 metų knygas sudeginti, išskyrus Gliaudos "Namus ant smėlio", o dabar ir jį pasmerkė. Katiliškio "Užuovėjos" taip pat negaliu pasilikti, nes, rodosi, ten ne visiškai viskas tvarkoje su Dešimtimi Dievo įsakymų.

KALBOS DALYKAI

REDAGUOJA
DR. P. JONIKAS

AMERIKOS LIETUVIŲ KALBA

(Tęsinys iš Nr. 145.)

XXVII. šv. Kirilo ir Metodijaus seminarijos ir šv. Marijos kolegijos lietuviai studentai ir lietuvių kalbos pamokos.

Šita kolegija ir seminarija buvo po vienu stogu. Lietuvių čia vienu tarpu mokėsi apie 30. Taigi šita aukštojo mokslo įstaiga buvo antra po Valparaiso un-to Amerikos lietuvių kultūros pragiedruliuose. Įdomu, kad ją lankė ir tas didelis Amerikos lietuvių kultūrininkas kun. Antanas Kaupas. Beveik išimtinai ją lankė katalikų pasaulėžiūros žmonės. Vienas iš jų, pasivadinęs Pruteniu, tiksliai ją aprašo 1915 m. "Moksleivio" Nr. 37. Ir čia jo raštą dedu lygiai taip, kaip jis parašytas:

"ORCHARD LAKE, MICH. Čionais yra šs. Kyriliaus ir Metodijaus seminarija bei šv. Marijos kolegija, kurios, kaip mokslo įstaigos, yra įsteigtos lenkų aukomis. Kaip seminariją taip ir kolegiją lanko daugiausiai lenkai. Pirmutiniu lietuviu, kuris ėmė šviesą iš šios mokslo įstaigos, buvo Detroito lietuvių šv. Jurgio parapijos klebonas, kun. K. Valaitis. Tečiaus-gi laikui bėgant ir daugiausiai lietuvių pradėjo lankyti šiąją mokyklą. Bet-gi lietuvių, kuris viešai nesigėdijo savo tautybės, buvo tai a. a. kun. A. Kaupas. Jisai tai pirmutinis pradėjo, tarp tuomet lankusiųjų šiąją mokyklą lietuvių, skieptinti lietuvių dvasių; jisai-gi pirmutinis pramatė, kad lietuviams moksleiviams lankantiems svetimtaučių mokyklas grėsia didis ištautėjimo pavojus ir tad, idant tam užbėgti už akių, a. a. kun. A. Kaupas su pagalba kitų prakilnesniųjų lietuvių - moksleivių įsteigė šv. Kazimiero Mokslo Draugiją. Tikslas draugijos buvo, idant pažinti savo prigimtąją kalbą, jos literatūrą bei Lietuvos istoriją. A. a. kun. A. Kaupas pats draugijos susirinkimuose išguldinėjo lietuvių gramatiką bei istoriją.

"Laikui-gi slenkant, skaičius lietuvių - moksleivių šioje mokykloje žymiai padidėjo, ypačingai-gi 1910 metais, kuomet seminarija ir kolegija iš Detroito, Michigan, tapo perkelta į naują vietą Orchard Lake, atstu 28 mylias nuo Detroit'o. Puiki vieta, tikrai tinkama mokslo įstaigai, sulyg dabartinių pedagogijos bei higienijos reikalavimų ir pagaliaus pagarsinus laikraščiuose apie naują vietą, patraukė ne vieną lietuvių - moksleivį. Ir taip, 1910 mokslo metais šiąją mokyklą lankė 25 lietuviai, šiais-gi mokslo metais - tik 9 moksleiviai, kurie tikrai jaučiasi lietuviams. Tiesa yra ir daugiau lietuvių, bet lietuvių jiegi iš-

4—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— FRIDAY, JULY 3, 1953

sižadėję, josios gėdinasi, šalinasi nuo lietuvių - moksleivių draugijų ir rodos nei su piragu jūjų neprikalbinsi į moksleivių draugijas.

"Taip kaip nieko šiame pasaulyje nėra pastovaus, nuolatinio, taip ir tame pačiame moksleivių gyvenime. Mat laikui bėgant, netikimą skaičius moksleivių šioje mokykloje nuolat keitėsi, mainėsi, bet ir tasai moksleivių draugijos vardas. Pirmiausia draugija tapo užvardinta šv. Kazimiero Mokslo Draugija, tečiaus tas vardas tapo pakeistas į Lietuvių Moksleivių draugiją po globa šv. Kazimiero; pagaliaus ir tam moksleivių draugijos užvardijimui nelemta buvo ilgai gyvuoti. Štai toji pat draugija pasivadina jau: "Lietuvių Viltis" literatinė, moksleivių draugija po globa šv. Kazimiero. Bet ir tas vardas nebūvo amžinas. Štai šiais mokslo metais draugijos nariams apsvarsčius "Moksleivio" redaktoriaus patarimą apie panaikinimą senųjų draugijų ten, kur gyvuoja S. L. R. K. M. A. (Susivienijimas Lietuvių Rymo Katalikų Moksleivių Amerikoje—M.) kuopos; "Lietuvių Viltis" draugijos vardas tapo pakeistas į I kuopą S. L. R. K. M. A., kuri čionais ir pirmiausia gyvavo, tik gana silpnai. Tad atlikta prakilnus darbas. Dabar-gi viskas moksleivių bus veikiamą vardan I kuopos S. L. R. K. M. A. ir apie tai bus pranešama lietuvių skaitančiai visuomenei. Draugija-gi iš vietinės, lokalinės, tapo idėjinė, visuomeninė!...

"Šiais-gi mokslo metais į valdybą I kuopos S. L. R. K. M. A. pateko sekantieji asmenys: dr. J. Berešis — pirmininkas, jisai taip pat kuopos susirinkimuose išguldinėja lietuvių literatūrą; dr. L. Vaicekuskas — raštininkas, jisai išguldinėja lietuvių istoriją; dr. P. Danūnas — išdininkas ir dr. V. Nanartonis — kuopos knygius.

"Tad linkima I kuopos S. L. R. K. M. A. nariams energijos ir pasišventimo!..."

Įdomus, nors ir labai skaudus kiekvieno gero lietuvių širdžiai, pasakymas, jog iš 25 lietuvių, kurie šią seminariją ir kolegiją lankė 1915 m., tik 9 jautėsi tikrais lietuviams! Kuo gi jautėsi 16? Aišku, lenkais arba amerikonais.

Nežinia, kiek šioj seminarijoj ir kolegijoj buvo lietuvių, kada čia įstojo (1892 m.) Antanas Kaupas, kuris pirmutinis čia pradėjo rūpintis lietuvių ir lituanistika. Jis šią mokyklą lankė iki 1896 m., kada buvo išventintas į künigus. Abejoti netenka, kad lietuvių ir lituanistika čia šilumos niekad nesurado, nes štai 1907 m. K. M. Lukošius, kuris visada ir visur buvo tikras lietuvis, iš čia pasitraukė dėl lietuvių kalbos varžymo ir niekinimo. Tačiau 1917 m. ir čia lietuvių

(Tęsinys 5-me pusė.)

SEE IT NOW AT
GUARANTEED ELECTRIC

the new, space saving, roll-away

Hoover Washer

\$119⁹⁵

Low down payment,
easy terms

It's a beauty... and wait till you see what a beautiful wash this amazingly compact new Hoover turns out for you. It handles big weekly washes with big-machine speed and efficiency. And for your small day-to-day laundings it's the handiest thing you ever dreamed of. It's always ready—in an instant. And between washings it's completely out of the way even in the smallest apartment-kitchen. Come in and see this marvel of convenience today... tomorrow for sure!

- Does a big 6-pound load in 4 minutes.
- Swing-Away Wringer easily takes a full-size blanket.
- Filler tube fits any sink faucet. Automatic pump for easier emptying.
- Exclusive New Washing Action gets clothes cleaner in less time.
- Smart Cabinet Styling by Henry Dreyfuss gives you extra counter surface when not in use as washer.

GUARANTEED ELECTRIC
APPLIANCE & FURNITURE CO.
2876 W. Cermak Rd. Bishop 7-3333
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

SAUGESNĖS vietos taupymui niekur nerassite. Kiekviena sąskaita apdrausta iki \$10,000. Penkiasdešimt penki metai patyrimo ir draugiško pataravimo.

Štabas kalba lietuviškai

DISTRICT
SAVINGS

and LOAN ASSOCIATION

3430 South Halsted Street

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polišą per mūsų kompaniją. Nėlaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas Central 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

(Tęsinys iš 4-to pusl.)

moksleivių lietuviškas gyvenimas šiek tiek pragiedrėjo. Štai ką sako vienas iš tų moksleivių: "Dabar čia lietuviams daug geriau negu pirmiau buvo. Rektorius, kun. M. Grupa liepia lietuviams mokytis savo kalbos ir rašybos. Leidžia turėti lietuviškas pamokas ir susirinkimus" (1917 m. "Moksleivis" Nr. 61). Vadinasi, ne visuomet leisdavo turėti lietuvių kalbos pamokas, arba net ir susirinkti neduodavo!

Negalima čia praeiti nepasakyti, kad Valparaiso un-tė tokių griežtų ir aklų patvarkymų niekada nebuvo. Žinoma, Valparaiso un-tas buvo labai liberalus ir gerbiąs visų išitikinimus ir tautybę, tai viena; o antra, jam nevadovavo lenkai, kurie, kaip visi labai gerai iš senų senovės jau žinome, be perkrauto bei liguisto patriotizmo, kuris negali išsilaikyti be šavinizmo, tartum žuvis be vandens, visada buvo amžini lietuvių ir jų dvasios (lituanistikos) priešai.

Bet šita maža saujelė lietuvių moksleivių, kurių čia tebuvo, rodos, jau tik 6, laikėsi labai tvirtai, net galingai. Jie turėjo knygynėlį iš apie 600

lietuviškų knygų, turėjo lietuvių kalbos pamokas kartą per savaitę ir susirinkimus kas mėnuo. O 1919 m., kada Lietuva kėlėsi iš rusų sukulto jai grabo, štai kaip jie kalbėjo:

"Mes, kurie čia esame tarp Lietuvos pirmųjų dar ir didžiausių priešų, matydami lenkų pasistengimus išliuosavime Lenkijos ir kartu užgriebimo Lietuvos, ir gerai suprasdami, ką mano lenkai, nutarėme prisidėti prie išpirkimo neprigulmybės Lietuvai, nors mažomis aukomis, turėdami viltį, kad mūsų pavyzdis pritrauks, prie panašaus darbo ir kitus moksleivius, kur tik jie randasi, ar kuopose ar pavieniškai.

"Jei lietuviams norime būti, turime savo didžiu pasišventimu dirbti Lietuvos labui. Lenkų siūlijimasi globoti Lietuvą privalome smerkti, negalime tarnauti kartu Lietuvai ir Lenkijai. Nes, anot dainiaus, tautą mylinčio,

...negalite tarnauti
Lietuviams ir svetimiečiams...
Turit šiaip tik veidmainiauti,
Darot gėdą sau ir jiems."

"Skaitome laikraščiuose apie gausias aukas kurias mūsų broliai ir seselės vienučiai deda ant tėvynės aukuro, bet nematėme kad ta ar ta kuopa LRKMSA. būtų aukavus tam tikslui. Mūsų kuopelė kaip pirmą iš eilės, nutarė būti taipogi pirmą ir prie to darbo.

"Kol kas te mažai užsilikę pas mumis ką galėtume pašvesti Lietuvos išliuosavimo tikslui, bet stengsimės surinkti lyg šv. Kazimiero šventės, tai yra, iki 4 d. kovo \$250.00 sekančiai:—

"Gerb. Diakonas L. S.

Brigmanas	\$50.00
Ig. Bereišis	\$50.00
A. M. Karužiškis	\$50.00
V. Nanortanis	\$50.00
E. Stigmanas	\$25.00
J. Čižauskas	\$25.00

"Čionaitinė kuopa savo veikimuose, atsižvelgiant į kitas daug stipresnes kuopas, tegali mažai nuveikti, bet liepsna tautiškos meilės yra didelė ir siekia prie didžiųjų darbų". (1919 m. "Moksleivis" Nr. 2).

Ir baigia su revoliuciniu Maironio posmu:

"Į darbą, broliai, vyrs į vyrą
Šarvuotis mokslu įstabiū,
Paimkim arklą, knygą, lyrą
Ir eikim Lietuvos keliū."

Antanas M. Karužiškis,
Pirmos Kuopos Raštininkas."
(Bus daugiau)

Dr. Alg. Margeris.

Tikslus Suderinimas

Jūsų sveikatos reikalams geriausiai patarnauja moderni vaistinė, kuri privalo turėti:

pilną sandėlį geriausių vaistų, naujausius medicinos išradimus, tobulai įrengtą ir tiksliais instrumentais laboratoriją, patyrusių farmaceutų štabą.

Mums malonu pranešti, jog mūsų vaistinė kaip tik turi toki pilną suderinimą.

Jeigu jums reikia bet kokių vaistų arba paruošti receptą, ką jūs negalite padaryti savo apylinkėje—praneškite apie tai mums ir pirmuoju paštu jūs gausite tai, ko pageidaujate.

UNION DRUG CO.

The REXALL Store
35th and HALSTED STREET
Šiaurytinis kampas
Telefonas Yards 7-6917
CHICAGO 8, ILL.

Atdara kasdien nuo 7 val. ryto iki 11 val. vakaro, o sekmadieniais nuo 10 ryto iki 8 vakaro. Rašyti galite jūsų gimtąja kalba.

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

visus mokesčius čia sumokėjus

100% apdrausta

DRABUŽIAI
GYDUOLĖS

ir t. t.

Jūsų giminės gauna be jokių jiems išlaidų

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 SO. STATE ST., CHICAGO
Tel. WAbash 2-9354

Atdara šeštadien. iki 1:30 popiet.

VICTOR BALANDA

Real Estate
Loans

Mortgages

Notary Public

3133 S. Halsted
Chicago 8, ILL.
Tel. DA 6-3859

Norėdami pirkti ar parduoti namą ar biznį pasimatykite su mumis. Turime namų ir biznių visose Chicago kolonijose.

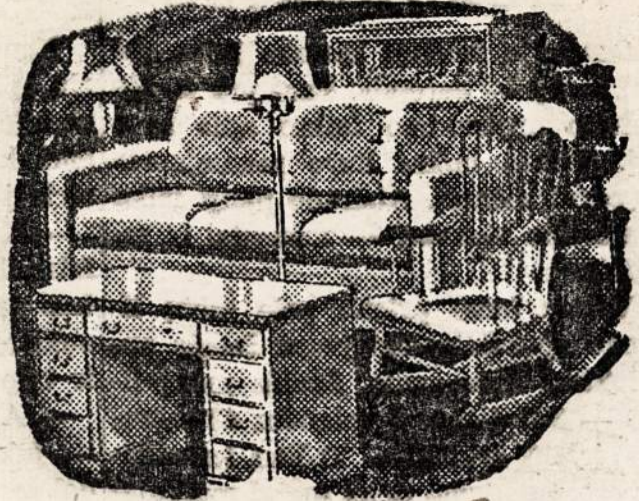
Skaitykite "N-nas"

Lietuvių Krautuvė didelis pasirinkimas

Baldai šaldytuvai, pečiai, skabiamos mašinos, lovos, matrasai, kilimai, radijo televizijos setai, baldai vaikučiams.

ŽEMOS KAINOS
LENGVI IŠMOKEJIMAI
TUOJAU PRISTATOMA

Baldai pagal užsakymą.

ROOSEVELT FURNITURE CO., INC.

2310 W. ROOSEVELT ROAD

Tel.: SEeley 3-4711

Krautuvė atidaryta sekmadieniais nuo 11 iki 4:30.

Pinigai Auga ant Medžių

ŠV. ANTANO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖJE

Place coins or folding money in this slot.

Plant your greenery in the coin bank-planter base.

Before you know it you'll have both greenbacks and greenery.

KVIEČIAME JUS . . .

pradėti taupyti pinigus pas mus. Mūsų virš 30 metų patyrimas užtikrina jums apsaugą iki \$10,000.00 ir aukštą dividendą. Mūsų bendrovės turtas siekia \$7,000,000.00.

AČIŲ UŽ ATsilANKYMĄ,
Juozas Gribauskas, Vedėjas.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASS'N.

1447 South 49th Court

Cicero 50, Illinois

Telefonai: TOWNhall 3-8131-32

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

5—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.—FRIDAY, JULY 3, 1953

POILSIO VALANDAI

(Tvarko ANDRIUS MIRONAS)

KALENDORIUS

Senovėje žmonės matavo laiką pagal saulę — paromis. Para yra žemės rutulio apsisukimo laikas apie savo ašį. Vėliau laikas buvo matuojamas ir pagal mėnulį. Atsirado nauji laiko matavimo vienetai — mėnesiai ir savaitės.

Vėliau buvo prieita prie metų ilgumo apskaičiavimo pagal žemės apsisukimą apie saulę. Saulės metų ilgis — 365 dienos 5 valandos 48 minutės ir 46 sekundės. Tačiau kalendoriuose patogumo dėlei metai matuojami paromis. Paprastesni metai turi 365 paras, užtat kas ketvirtį metai, kurių skaičių suma dalosi iš 4, laikomi turint 366 paras. Tokie metai vadinami keliamaisiais. Tokiu būdu laikas buvo matuojamas dar 46 m. iki mūsų eros, kai buvo įvestas Julijono kalendorius (vadinamasis senasis stilius). Tačiau šitaip metus skaičiuojant, kas 128 metai visgi susidaro skirtumas 1 paros, palyginus su saulės metais. Tikslu pašalinti šį netikslumą, 1582 m. buvo priimtas naujasis kalendorius (gregorianiškas). Šiame kalendoriuje mažiau keliamųjų metų, kaip senajame. Metai, turintieji pabaigoje du nulius, laikomi keliamaisiais (turi po 366 dienas) tik tada, kai šis skaičius dalosi iš 400 (pavyzdžiui, 1800 ir 1900 metai buvo paprastieji, o 2000 metai bus keliamieji). To pasėkoje vienos paros skirtumas susidaro ne per 128, bet per 3300 metus. Šis patobulinimas padarė kalendorių žymiai tikslesnį ir artimesnį saulės kalendoriui. Tokiu būdu, pagal šį kalendorių skaičiuojami metai vadinami naujuoju stiliumi. Rusai sentikiai iki šiol tebevartoja senąjį (Julijono) kalendorių. Daugely Lietuvos vietų, kurios buvo Rusijos (caro laikais) valdžioje, žmonės nuo pat gimimo buvo "pasendinami" 13 dienų, įrašant į metrikus gimimo datą pagal senąjį stilių.

Tinkamiausios kalbos radijo pranešimams

Plačiai augant radijo naudojimui, kilo klausimas — kuri šiandieninių kalbų labiausiai tinka radijo pranešimams. Neseniai Prancūzijoje buvo padaryti įvairių kalbų bandymai. Paaiškėjo, jog prancūzų kalba radijo pranešimams beveik visiškai netinkama, nes ji per daug minkšta ir turi daugybę neaiškių ir tarpusavy panašių garsų. Italų ir ispanų kalbos, nežiūrėnt daugelio nustatytų garsų, taip pat pasižymi trūkumais, panašiais į prancūzų kalbos trūkumus.

Anglų kalba taip pat pasirodo nepatogi radijo pranešimams dėl savotiškų duslių ir gerklinių garsų, greito tarimo, suliejimo atskirų žodžių į vieną — visa tai daro anglų kalbą sunkiai prieinama radijo pranešimams.

Bandymai pasibaigė tuo, jog pačiomis patogiausiomis radijo pranešimams kalbomis buvo pripažintos vo-

kiečių ir rusų kalbos. Abi jos pasižymi dideliu aiškumu, tarimo grynumu, garsų nusistovėjimu bei žodžių galūnių aiškumu.

Kur šalčiau

Kanadietis kartą susiginčiojo su airiu apie tai, kur šalčiau žiemą — Kanadoje ar Irlandijoje. Kai kanadietis ėmė kalbėti apie šalčius Manitoboje, airis jį nutraukė, sakydamas:

— Kas ta jūsų Manitoba! Pas mus Irlandijoje kai kuriose vietose žiemą taip šalta, jog erelis, skrisdamas nuo aukštos uolos, pavirsta į ledo gabalą ir taip pasilieka kyboti ore...

— Atleiskite, — abejoja kanadietis, — juk tai visai neįmanoma vien tik dėl žemės traukos dėsnio!

— Pas mus žiemą tokie šalčiai, jog net ir žemės traukos dėsnis sušala, — nesumišęs atsakė airis.

Įdomybės

17 amž. prancūzų knygyšiai buvo atleisti nuo valstybinių mokesčių — taip jų amatas buvo vertinamas anais laikais.

Pelėda, turėdama ypatingus pritaikytus ausų odinius klapanus, gali juos uždengusi, atsipalaiduoti nuo betkoko ją erzinančio triukšmo.

Vidutinis normalus žmogus keičia savo padėtį bemiegodamas apie 35 kartus, vartydamasis nuo 15 iki 20 kartų vis kitokiose gulėjimo pozose.

Didesnė viso žemės rutulio gyventojų dalis gyvena Azijoje.

Vietoje barometro Bermudos gyventojai naudoja ryklio taukus, įpiltus į butelį.

Žmonių liga — vėžys gali būti įskiepyta rožei.

Nėra didesnės nelaimės, jei žmogus pradeda bijoti teisybės, kad ji jam neparodytų koks jis blogas.

Paskalis

Daug svarbiau kaip žmogus priima likimą, negu koks jis yra tikrumoje.

Humboldt

Kuo daugiau stumi nuo savęs savo kryžių, juo jis sunkesnis darosi.

Amiel

Nepatenkintas svečias

Tūlas gobšuoelis atėjo į viešbutį pernakvoti, ir ėmėsi klausinėti apie kambarių kainas:

— Šeši doleriai pirmame aukšte, 4 doleriai antrame ir 3 doleriai trečiame, — pasakė viešbučio vedėjas.

Nepatenkintas svečias rengėsi išeiti. — Kas yra? — klausia vedėjas, — tamstai kainos per aukštos?

— Ne, — atsakė svečias, bet jūsų viešbutis nepakankamai aukštas...

NAUJI TERROS-LEIDINIAI

Šiomis dienomis "Terra" išleido Luigi Pirandello "Pirmąją naktį" ir monumentalią dokumentuotą J. Cicėno knygą "Vilnius tarp audrų".

Netrukus pasirodys "Terros" išleistos N. Gogolio "Mirusios sielos".

PRANAS SKRIPKAUSKAS

pirmasis tremtinys Illinois valstybėje atidaręs kirpyklą
FRANK'S BARBER SHOP
KAMPAS 44-tos ir SO. WESTERN AVE.
Meistriškai ir tvarkingai atliekamas darbas.
Kasdien nuo 4 iki 7 val. vak. Šeštadieniais visą dieną.

Sankydamai Toronto

nepamirškite užsukti lietuviškon dovanų, suvenirų ir įvairių reikmenų krautuvėn
"The Times"
1212 DUNDAS ST. W. Tel.: LA-9547
J. Beržinskas.
Užsakymai priimami ir paštu.

GET THE GAS HEATER BACKED BY
\$38,342,000
OF HEATER EXPERIENCE

as different from ordinary heaters as Television is from Radio!

Tropical Floor Heat

NO MONEY DOWN
\$1.00
A WEEK

Sieglers
PATENTED AUTOMATIC
GAS HEATER

GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE
and FURNITURE CO.

2876 West Cermak Rd.

Bishop 7-3333

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

SPECIALIAI MILIJONĄ DOLERIŲ

skiriame pirmiems morgičiams prieinamomis sąlygomis. Perkantieji ar statantieji namą, arba norintieji seną morgičių pakeisti pigesnėmis ir patogesnėmis sąlygomis — pasimatykite su mumis.

TAUPLYKITE SAUGIAI IR PELNINGAI

Mes kviečiame lietuvius pasidėti savo taupomus pinigus į Chicago Savings and Loan Association, kuri yra proporcionaliai viena iš smarkiausiai augančių taupymo įstaigų visoje Chicagoj. Pas mus kiekvieno taupomi pinigai yra pilnai apdrausti iki \$10,000.00 by an Agency of the United States Government.

Chicago Savings suvirš 28 metai kaip saugiai ir pelningai teikia visiems teisingą ir mandagų patarnavimą.

MŪSŲ TURTAS SIEKIA VIRŠ VIENUOLIKOS MILIJONŲ DOLERIŲ (\$11,000,000.00)

CHICAGO SAVINGS and LOAN ASSOCIATION

6234 So. Western Ave.

CHICAGO

Phone GROvehill 6-7575

JOHN PAKEL President

LIETUVIŠKA ISTAIGA

Valandos: Pirmadieniais nuo 12 iki 8 val. vakaro. Antradieniais ir penktadieniais nuo 9 iki 4 po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta visą dieną. Šeštadieniais nuo 9 ryto iki 2 valandos po pietų.

GENEZĖS MĪSLĒ

Prieš kiek laiko vienas mūsų poetas, vis dar tebevardinamas jaunu, pradėjo vieno Kanados savaitraščio puslapiuose reikštis kaip literatūros recenzentas. Šis jaunas poetas, dar jaunesnis literatūros recenzentas, iš karto kai kuriems kolegoms uždėjo "grafomanų" antspaudus. Kai vėliau vienas užantspauduo-tųjų laimėjo dvi iš eilės romanų konkurso premijas, "recenzentas" savo "literatūros apžvalgose" pradėjo kalbėti apie vieno premijuoto romano "genezės mįslę", taip paskleisdamas įtarimą, kad romanas gali būti plagiatas.

Po to autorius pažadėjo net užpirkti pamaldas "intencija, kad Apvaizda padėtų šiam recenzentui ateityje neklystant eiti tiesos pažinimo keliu kaip visuomeniniame darbe, taip ir asmeniškame gyvenime."

Tai, žinoma, yra labai originali kovos priemonė su literatūros recenzentais. Kaip įvykį (nevisai tiksliai) atpasakojo "Naujienose" (a), tik šiuo atveju žodį "recenzentas" atrodo reikėtų paimti kabutėse.

Joks recenzentas neskleis panašių insinuacijų spaudoje, nepateikdamas įrodymų. Jei recenzentai žiūri kur sekimą ar plagiatą, tai jie taip ir pasako, pateikdami įrodymus. Iš tikrųjų, pačiam minėtam poetui ir "recenzentui" ne kartą tokie pagrįsti priekaištai buvo padaryti spaudoje, iš jų jis bent galėjo pasimokyti, kaip panašūs priekaištai daromi.

Iš tikrųjų, visų tokių "recenzijų" genezės mįslė atrodo labai paprasta.

Kai kurie rašytojai skaito savo literatūrinės pastangos pranašesnėmis už visų kitų. Kai kurie rašytojai linkę pripažinti tik draugų literatūrinės pastangas. Kai kurie rašytojai linkę su žemėmis sumaišyti visus tuos, kurie kada nors blogai atsiliepė apie juos. Tai, gal būt, yra natūralu. Bet vis dėlto ar derėtų rašytojams savo šeimynines santaikas ar nesantaikas vilkti į viešumą, ypač "recenzijų" priedangoje? J. J.

NĖRA DIEVO, NĖRA NĖ BULVIŲ

Į vieną kolchozą atvyko revizorius tikrinti bulvių derlių. Jis klausia kolektyvo pirmininką:

— Koks bulvių derlius, Ivanai?

— Geras, drauge Dimitrovai,

— atsako Ivanas.

— O apyskaitos ar neturi?

— Neturiu, — aiškina kolchozo pirmininkas, — bet aš galiu tau pasakyti, jei mes sukrautume visas bulves, jos pasiektų poną Dievą.

— Tšč, dabok savo žodžius, Ivanai. Kaip komunistas, turi žinoti, kad nėra Dievo.

— Taip, drauge, aš tai žinau. Bet nėra nė bulvių.

Tik "Naujienos" rašo tiesą—neša laimę, mokslą, šviesą.

Tarptautinis muzikos konkursas

Po sėkmingai praėjusios pernai Paryžiuje "XX-jo amžiaus kūrinių" demonstracijos, kurioje ypatingo pasisekimo susilaukė muzika, Lietuvos Laisvės Kongresas nusprendė surengti tarptautinį muzikos kompozicijų konkursą ir pačiu duoti galimybių pasirodyti jaunesnės generacijos kompozitoriams. Už geriausius kompozitorius ir orkestrui koncertą skirta 12,000 šveicarų frankų už trumpą simfoniją (8—10 minučių) — 8.000 šv. fr. ir už kamarinės muzikos kūrinių (solo balsui ir ne daugiau, kaip 6 instrumentams) — 5.000 šv. fr.

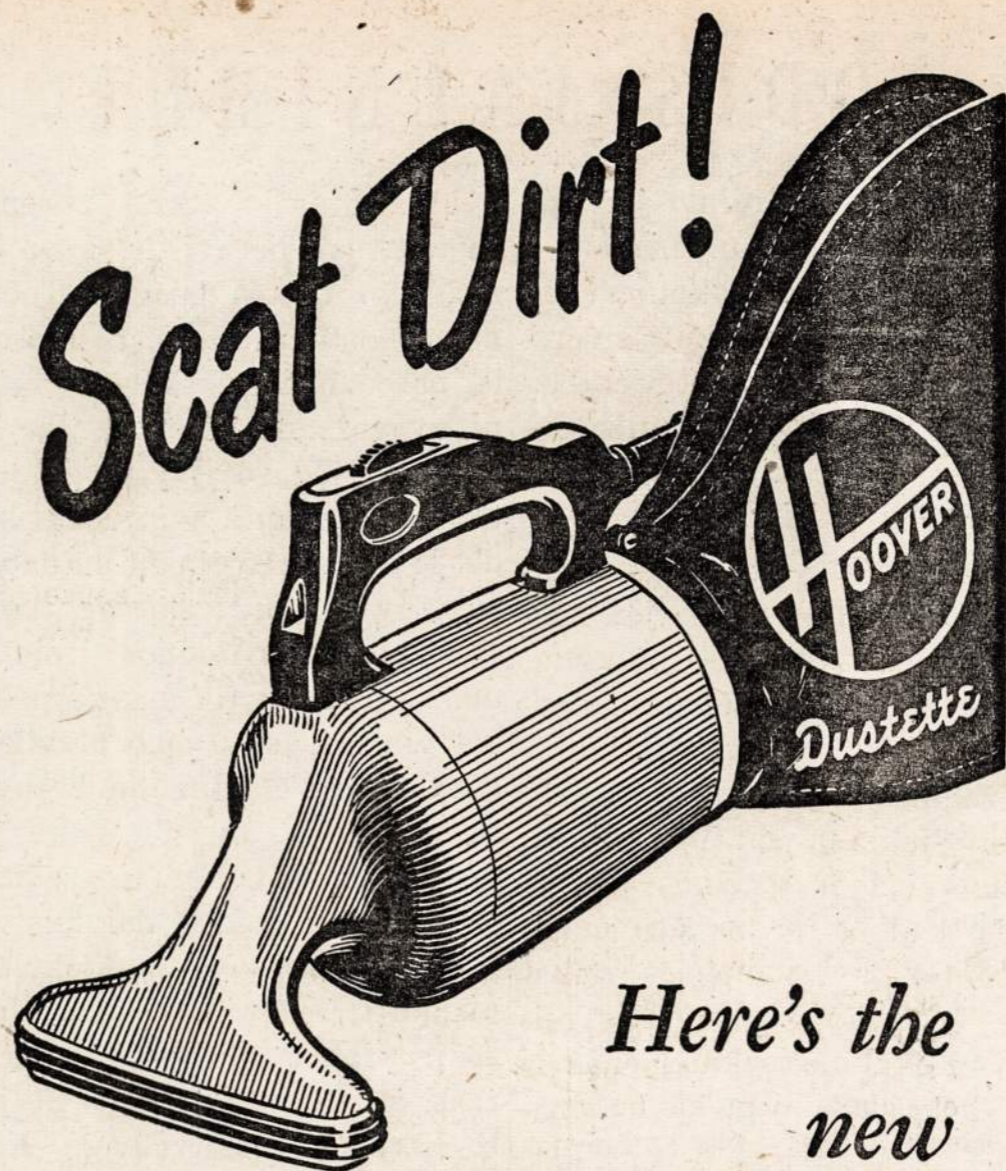
Speciali komisija, kuriai pirmininkauja Igor Stravinsky ir kurion jėga Samuel Barber, Boris Blacher, Benjamin Britten, Carlos Cárter, Luigi Dallapiccola, Antonio Honegger, Francesco Martinuzzi, Frank Martin, Darius Milhaud ir Vergil Thomson iš visų pasaulio pateiktų kūrinių parinkti 12 (po 4 kiekvienai premijai), kurie bus atlikti Romoje artimiausiai 1954 m. balandžio mėn. Iš žinomų pasaulio muzikų, interpretatorių ir kritikų, kuriems ta proga susirinks Romoje, demokratišku būdu bus išrinkta tarptautinė juri komisija, kuri išnirandama kandidatų pavardžių, galės nuodugniai išstudijuoti partitūras.

Dvylikos priimtų konkursą kandidatų kūrinių audicijos bus rengiamos laisvai publikai Europoje ir Amerikoje. Galutiniai laimėtojai, kaip pagaliau ir dalyvavusių pavardės paaiškės tik po metų, t. y. 1955 m. balandžio mėn.

Egzekutyviam konkurso komitetui pirmininkauja Nicolas Nabokov. Nariai: Boris Blacher, Luigi Dallapiccola, Frederick Goldbeck, Igor Markevitch, Henri Sauguet, Vergil Thomson ir Gian F. Zappalà.

Koks vežimas, jei be ienų,

Koks lietuvis be "Naujienų"

Here's the
new

HOOVER DUSTETTE

Made by the makers of the famous HOOVER CLEANERS

Come in today and see this new Hoover Dustette for yourself. See how easily it routs dirt from those hard-to-clean places... stair treads and risers, furniture, automobile interiors. It's always ready for those quick brush-ups, too.

You'll find a new use for it every day. You'll love the light flexibility of it... the easy-grip handle, light weight, the long cord that lets you move around freely. Brush in nozzle picks up lint and litter fast.

26⁹⁵

You'll be happier with a Hoover

GLASER'S FURNITURE & RADIO CO.

5115-5123 S. Kedzie Ave.

PRospect 6-1790

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

Rekordas...

- ★ Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- ★ Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes ir savo taupytojams išmokėjo kiekvietą sutaupytą dolerį
- ★ Aukštus dividendus išmokėjo visada be perstoјimo
- ★ Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

Nelaukit—Pradėkit Taupyti Šiandien!

Istaigos valandos: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. po pietų, Ketvirtadieniai nuo 9-tos valandos ryto iki 8 val. vakaro, Trečiadieniai visai neatidaro.

AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Rd. • Chicago 8, ILL.
JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres. • Tel. Virginia 7-7747

ŽODIS JAUNIMUI

Nuo dažno vartojimo jau gal ir per daug nublanko posakis, — ateitis priklauso jaunuomenei, bet be jo visvien sunku išsiversiti. Žodžiai praeitis ir ateitis dažnai gražesnėmis spalvomis dabinami, ypač ateičiai visada daug vilčių skiriama.

Taigi realesnį ir tikresnį pagrindą dedant, vyresniajai kartai ir reikia padėti jaunimui ruošti ateities gyvenimui, darbams ir kūrybai. Reikia jaunimą žadinti siekti kilnių tikslų gražių siekimų, skatinti ne tik žodžiais bet ir gražiais pavyzdžiais, kad ir jie mokėtų aukotis tautos ir visuomenės reikams. O savais asmeniškais reikalais reikaliukais kiekvienas ir be didelių skatulų mokės pasirūpinti.

Man prieš akis stojas dvi jaunimo kartos: mėginsiu čia aš jas kiek lyginti. Pirmoji Lietuvos jaunimo karta išgyveno pirmojo pasaulinio karo tremtį Rusijoje. Antroji mūsų jaunimo karta tremtį gyveno Vokietijoje ir dabar daugumą gyvena Amerikoje, Kanadoje ar kituose tolimuose kraštuose. Iš jaunuolių jie jau eina į subrendusiųjų eiles ir tikrai sudaro mūsų tautos ateitį.

Čia noriu padaryti mažutę pastabą, kad pirmojo pasaulinio karo metu aš pats buvau anuometinio jaunimo eilėse, todėl gal negalėsiu išvengti ir šališkumo.

Anos tremties jaunimas turėjo daug skurdėnį gyvenimą, kaip dabartinės tremties jaunimas Vokietijoje, jau nebekalbant apie Amerikos gyvenimo lygį. Tačiau pirmojo pasaulinio karo metu Rusijoje atsidūręs Lietuvos jaunimas, nepaisant ėriškumo, bado ir kitų materialinių trūkumų, uoliai mokėsi ir rengėsi visų rimtumu ateities gyvenimui. Nors ir tada karo metu vyresniesiems mokiniais buvo galimų gauti darbo raštinėse ar kur kitur, tačiau pa gyventi, gražiau apsirengti, tačiau labai retas kuris moksleivis griebdavosi darbo pinigui uždirbti, bet visą laisvalaikį skirdavo mokslui, bendram lavinimuisi, beskaitant knygas, belaukiant bibliotekas, ir kitas galimas ir prieinamas kultūrinės įstaigas.

Jaunuolis moksleivis savo iškilumą ne gražia puošnia eilute ar geros markės automobiliu pabrėždavo, bet savo išsimokslinimu, gerais būdo bruožais, gražiu elgesiu bei idealistiniu nusistatymu. Ir tatau buvo ne atskiri poreiškiejai jaunuolių tarpe, bet su labai mažomis išimtimis, visuotinis reiškinys. Mokslo vertės supratimas, ir, apskritai mokslinimasis, pasaulėžiūros susidarymas, buvo kiekvienam būtinas ir neginčijamas dalykas. Moksleiviams nepakako vien mokyklinių vadovėlių, bet jie ir šalia mokyklos nuolat ieškojo šaltinių kur galėtų pasisemti gilesnių žinių.

Gerai žinome, kad carinė mo-

kykla neturėjo tikslo parengti susipratusį lietuvių ir kovotoją dėl savo tautos laisvės. Tačiau nepareinamai nuo to, ta mokykla, parodžiusi moksleiviui platesnį gyvenimo horizontą, jau tuo ir paskatindavo jį patį galutinį tikslą pasirinkti, jam rengtis ir dėl jo kovoti. Lyginant su dabarties gyvenimu tremtyje, kokie skurdeivos buvo anos tremties moksleiviai, ne tik medžiagiškai, bet ypač dvasios peno atžvilgiu. Kiek dabar čia turime lietuviškų laikraščių, žurnalų, o knygų, knygų! Tada ano meto tremties jaunuomenė tokius dalykus tik svajote svajodavo ir kiekvieną menkutį lietuvišką spausdintą žodį, sraipsnelį, apysaką, eilėraščių ar menką knygą po dešimtį kartų perskaitydavo. Kiek džiaugsmo, kiek minčių tada suteikė jaunuomenei pasirodžiusis prof. Jablonskio paruoštas vadovėlis "Vargo mokykla".

Labai skaudu, tačiau dabarties tremties jaunimas nėra jautrus nei lietuviškai periodinei spaudai, nei knygai.

Vienas būdingiausių jaunimo būdo bruožų yra veržlumas, noras daugiau sužinoti, daugiau pamatyti, pažinti, suprasti. Begyvenant svetimuose kraštuose, ypač dideliuose miestuose, tikrai yra daug galimų ir progų jaunimo veržlumui pasireikšti ir savo žinias visokeriopai padauginti. Tačiau, reikia pripažinti, kad JAV lietuvių tremtinių jaunimas gan vienašališkai "veržlus"! Jo niekuomet netrūksta šokių vakaruose. Bet užtai paskaitose, įvairių mūsų žmonių minėjimuose jie labai jau retas svečias, ir dažnai tokių minėjimų auditoriją sudaro tik žilagalviai "jaunuoliai"... Net muziejuose, puikiose šio krašto bibliotekose lietuviškas jaunimas netaip jau dažnai sutinkamas.

Čia trumpai pabrėžiau mūsų tremties jaunimo vienapusiškumą. O vienapusiškumą reikia laikyti viena iš žmoniškų ydų, kurios turėtų vengti ypač jaunimas, nes gi iš jaunimo turi išaugti pilnutinis ir visapusiškai išsilavinęs žmogus, kuris turės kurti žmonijos gyvenimą, ypač mūsų beatsikurenčios tautos gyvenimą geresne kryptimi.

Antra ryškiai pastebima jaunimo ypatybė, tai nesidomėjimas net savo reikalais, o noras, kad kaž kas kitas visus darbus atliktų, ir jiems leistų tų darbų vaisiais pasinaudoti.

Daug kalbama ir spaudoje rašoma apie besimokančios jaunuomenės, studentijos šelpimą. Tačiau jaunuolių studentų nematyti net ir tokiose organizacijose, kurios įsteigtos jų pašalpiniais reikalais rūpintis, pvz., "Žiburėlio" ir kitose šalpos organizacijose. Jie suranda tų draugijų adresus, kai nori kokią pašalpą ar paskolą gauti, tačiau ateiti į susirinkimą, prie tų draugijų lėšų sudarymo darbo nebe nori prisidėti. Labai keistas reiškinys!

Koks nepaprastai gražus Amerikos Lietuvių visuomenės pavyzdys — gausus dalyvavi-

mas šelpiant Diepholzo gimnazijos moksleivius Vokietijoje. Iš tikrųjų nebus daug vargingesni tie keli tūkstančiai lietuvių, kurie mažais būreliais susiorganizavę, aukodami tik po dolerį mėnesį, duos progos žymiam skaičiui lietuvių moksleivių pasiekti bent gimnazijos mokslo.

Tad jeigu tie, kurie paremia Lietuvių gimnaziją Vokietijoje per tuos metus "nesubiednėjo", tad koks dar didelis skaičius lietuvių visuomenės nušaliai laikosi nuo moksleivių šalpos ir nesideda į jokias draugijas, kurių tikslas padėti besimokančiam jaunimui. Kodėl keli šimtai žmonių negalėtų, pavyzdžiui įstoti į Žiburėlio Draugiją, kur metinis mokestis yra tik penki doleriai, į Lietuvių Studentų Šalpos Fondą, ar į kokią kitą

moksleivių šalpos organizaciją ir paremti besimokantį jaunimą.

Reikia atsiminti, kad Vokietijoje tremtiniais begyvenant buvo daugiau kaip 2000 studentų stipendininkų. Vieni jų baigė mokslus, kiti juos užmetė, bet jauni būdami netaip mažai dolerių uždirda. Jie irgi turėtų visuomeninę pareigą atlikti ir nors mažomis dalimis, kad ir per keletą metų gautąją stipendiją sugrąžinti visuomenei. Jei buvo gera stipendiją gauti, reikia pagalvoti, kad ji ir dabar kuriam nors besimokančiam yra taip pat labai reikalinga ir kad ji taip pat buvo visuomenės aukomis sudėta.

Atsiminkime, kad Lietuvoje visokias moksleivijos susiėlpi-mo ar savišalpos draugijas draugijėles, kurė labdaros tikslams pramogas, koncertus, paskaitas rengė ne darbu užversti visuomenės veikėjai, bet studentai, o jų gražiams ir kilniems tikslams mielai patalkindavo dalyvaudami programos sudaryme ir profesionalai dainininkai, artistai ar profesoriai paskaitininkai. Tad ir čia jaunimas tu-

(Tęsinys 9-tam psl.)

LIETUVIŠKĄ DUONĄ

ir įvairius kepsnius kepa iš tremties atvykęs patyręs

Lietuvoje kepečias - specialistas

ALEKSAS GAIDJURGIS

STAR BAKERY

738 West 31st Street

Telef.: CALUMET 5-2173

(Tik pusė bloko į rytus nuo Halsted St.)

PRIMUMAI ĮVAIRŪS SPECIALŪS UŽSAKYMAI

Praleiskite Vakacijas Pas Jaruszus

BEVERLY SHORES, INDIANA

Prie Michigan ežero, 50 mylių nuo Chicagos, kur galite važiuoti

South Shore traukiniu arba US 12 keliu.

Turime daug kambarių, galėtumėte renduoti trumpam ar ilgesniam laikui, su valgiu arba be valgio.

Taipgi turime namuką, kur galima gyventi privatiškai.

Kambariai \$7.00 savaitei ir aukščiau. Vieną naktį \$1.50 ir aukščiau.

VACATION PARADISE

BEVERLY SHORES, INDIANA

Phone: Michigan City 3-3013

PASIMATYKITE SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS PROBLEMAS

DABAR YRA LAIKAS ĮRENGTI SAVO NAMĄ ŽIEMAI

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET

TEL. VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje

KVIEČIA VISUS Į BENDRĄ LIETUVYBĖS DARBĄ

PRIKLAUSYTI Susivienijime Lietuvių Amerikoje, tai susijungti su savo broliais ir sesėmis bendram lietuviybės išlaikymo darbui ir kovai už gražią Lietuvą ateitį.

LIETUVYBĖS SLA VAJUS, prasidėjęs Vasario 16-tą, suteikia įstojimo į SLA lengvatas visiems naujai įstojantiems. Pasinaudokite šia proga.

APDRAUDA Susivienijime Lietuvių Amerikoje yra parankiausia, pigiausia ir tikriausia — sujungta su fraternalėmis naujomis. SLA apdrauda pagelbės Jums ir jūsų šeimai nelaimėje.

SLA VEIKLA ir jo tikslai bei praeityje nuveikti darbai ir pasiekti nuopelnai aprašyti atskiruose leidiniuose, kuriuos gausit tuojau nemokamai, jei parašysit SLA Sekretoriui:

DR. M. J. VINIKAS

307 W. 30th Street, New York 1, N. Y.

(Tęsinys iš 8-to psl.)

rėtų daugiau iniciatyvos ir darbštumo parodyti ir tada vargštančio kolegijos sušelpimui reikalingas doleris greičiau atsirastų. Nereikia užmiršti jaunimui, kad didelė dalis Lietuvos inteligentijos — advokatai teisėjai, mokytojai net ir daugumas profesorų (išskirti tenka gal tik gydytojus ir inžinierius bei kitas technines profesijas) būdami vyresnio amžiaus dirba labai sunkų, gal patį juodžiausią darbą ir sunkiai savas šeimas išlaiko, tad ir čia stiprus bet nesimokąs jaunimas galėtų žymiai daugiau materialiniai besimokantį jaunimą paremti, tik reikia daugiau ryžtumo, idėjiškumo ir organizuotumo. Be to, kaip sakoma, studentija, jaunimo žiedas, turėtų visur ir visada parodyti gražių pavyzdžių beaugančiai jaunesniai moksleivijai, nesišalinti jų, dalyvauti jaunesniųjų moksleivių organizacijose, padėti jiems ugdyti idėjiškumą, lietuviškumą ir tėvynės meilę.

Atsiminkime, kad ir mūsų tautos laisvės kovose visur pirmose eilėse buvo jaunimas, nuo pat Lietuvos Valstybės išdraskymo iki Nepriklausomybės atkūrimo. Na, kas gi ir dabar pirmose kovotojų eilėse Lietuvoje, jei ne jaunuoliai partizanai, drąsūs Lietuvos sunūs!

Tad ar verta lietuvių tremties jaunimui pasiduoti visiškam vienpusiškumui ir neidėjiškumui? Ar verta garbinti vien dolerį, geros markės automobilį ir laikyti poilsio ir dvasinio peno šaltiniu vien tik šokių pritemdytas sales, prirūkytas alines? Argi neskaudu, kad net skautų jaunųjų moksleivių pasilinksminimuose — parengimuose salėse jau pratinamasi prigesinti šviesos, nebeskamba nei viena lietuviška dainelė, nešokamas nei vienas lietuviškas žaidimas, šokis, o tik tango ar rumbų muzikai suskambus, pradeda lietuviško jaunimo prieauglis suktis, o tarp jų kojų prietamsioje salėje maišosi mažučiai skautukai ir skaučiukės. Tai išpūdziai iš šių metų skautų pavasarinio parengimo. Argi nebūtų švariau ir gražiau, kad jaunimas savo vakarėliuose nebijotų šviesos, kad juose skambėtų viena kita lietuviška daina, lietuviškas gražus suktinis, ar vienas kitas žaidimas, kuriame ir patys jaunieji moksleiviai galėtų bendrai su vyresniaisiais dalyvauti. Yra ir daugiau neigiamybių ypač mergaičių jaunuolių tarpe — tai per didelis dažų-kosmetikos vartojimas, dalyvavimas šokių vakarėliuose pernelyg jau apnuogintose vakarinėse suknelėse. Kur gi dinga lietuvių įgimtas kuklumas ir jaunystės nedirbtino bet natūralaus grožio ir švarumo pajautimas. Ir šias ydas, vadinamas tuštybe, kol jos dar per giliai neįsišaknijusios turėtų mūsų jaunimas be pasigailėjimo išrauti ir pušti save tikromis, o ne išsigimusio grožio vertybėmis.

Suprantamas dolerio reikalas, kaip būtino pragyvenimo šaltinis, bet jaunimui greta dolerio, turėtų stovėti aukščiau di-

desnės vertės dalykas — mokslas.

Mokslo įgijęs jaunimas, vėliau savaime daugiau ir dolerių turės ir jie bus lengviau uždirbami ir savaime suprantama, protingiau sunaudojami.

O senesniosios kartos lietuviams inteligentams dabarties metu turi būti didžiausia pareiga — skatinti kiekvieną jaunuolį siekti mokslo įsigyti bet kokią profesiją. Taip pat reikia kiekviena proga paraginti ir tėvus leisti savo vaikus į mokslą, išauklėti, paruošti juos šviesesniais ir doresniais žmonėmis. Kalbant apie jaunuolių mokymąsi, turiu galvoje ne vien aukštąjį universitetinį mokslą, bet ir įvairiausias technines profesines specialybes, kuriuos įgalina žmogų pakilti kiek aukščiau nuo juodadarbio lygio. Ypač, kai čia Amerikoje tų specialių vakarinių mokyklų yra labai gerų, įvairių ir visiems prieinamų.

Dažnam gali kilti klausimas kokia iš to nauda, jei žmogus, stiprus būdamas, ir be mokslo gali nemaža dolerių uždirbti. Reikia atsiminti kad visur iš kiekvieno išmokslinto žmogaus didesnė nauda tai visuomenei, tam kraštui, tai tautai tai še-

mai, kurios narys jis yra.

Tad nepavydėkime besimokančiam jaunimui ar jų tėvams, nesakykime jiems kad jie veltui laiką mokslui leidžia, užuot dolerius kalę, bet kiekviena proga juos paskatinkime ir pasidžiaukime jų ryžtumu ir geru pavyzdžiu kitiems. Taip pat kas tik įgalėdami remkime moksleivių šalpos organizacijas, įtraukdami į jas ne tik senimą, bet dar labiau jaunimą.

Tad, jaunime, kuris lankai mokyklą ir kuris dėl kurių nors priežasčių negali jų lankyti, nebūk sustingęs ir vienašališkas, pasirūpink kaupti dvasinį lobį, lankydamas muziejus, parodas, paskaitas, minėjimus, bibliotekas. Tas lobis taip nesunkiai

įgyjamas, o jau įgytas labai pastoviai pasilaiko ir taip greit, kaip doleris iš kišenės, iš galvos neišslęsta.

Būtų didelė skriauda ir netiesą čia minėtąsias dėmes taikyti visam jaunimui. Dalis jų lanko įvairiausias mokyklas, šeštadienines lietuvių mokyklas, specialybės — dieninius ir vakarinius kursus, dalis dalyvauja įvairiuose meno ansambliuose ir savo brangų laiką skiria visuomenės reikalams, dalis jau ir aukštojo mokslo siekia, lankydami universitetus ir kolegijas. Garbė jiems! Tegul jų geras ir gražus pavyzdys paskatina dar didesnį jaunimo būrį veržtis į šviesesnę rytojų.

A. Dalginis

Let Us Remodel Your Old FUR COAT
Into a New
**FUR LINED
CLOTH COAT**
Beautiful All-Wool
Fabrics!
Lovely Colors!
Smart, New
Styles!

for **\$68⁰⁰**
Only

Open
Daily 9 to 6
Mon. 9 to 9

Come in or phone
DEarborn 2-2442
for FREE
Rounded Pickup

MICHAEL TASCARIS
Furs

22 W. MADISON ST.—3rd Floor
25 YEARS OF FUR COAT DESIGNING

**Defrosts
in 7 minutes!**

Admiral Model 7C7, 7.3 cu. ft. Flash
Defrosting also available in 9 and 11
cu. ft. models.

You'll rave about
Admiral
Flash Defrosting

ONLY
\$269⁹⁵

- MORE FEATURES! MORE CONVENIENCE!**
- New Full-Length Freezer, Full-Length Cold
 - New Butter Conditioner and Handy Door Shelves
 - Glacier Blue Trim. Interior has rounded corners for easy cleaning
 - New extra-large crispers, roomy freezer drawer

Come see all 3 new Admiral Flash Defrosting Models. Come and compare Admiral's new low prices!

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 W. 51st STREET

Tel. HEmlock 4-7095

Open Monday and Thursday
Evenings

PASKUTINĒS SKEVELDROS

P. ABELKIS

Jis buvo gražus, o ji dar jauna. Likimas juos suvedė ir jie, padavę vienas antram rankas, sudėjo priesaiką.

Jiedu buvo gamtos vaikai ir gyveno retai sutikdami kultūringą žmogų. Jų aplinka — miškai, upeliai — pasididžiavimas. Žiemą kiškiai atstriksėdavo sodybon ir stornos nebuvo reti svečiai.

Sniego kalnai lygumose ir stora našta eglų šakose dar labiau juodu atskirdavo nuo rafinuoto pasaulio.

Jiedu buvo tik žmonės: visatos įstatymų klausą, vaikai. Bendras katilas sotino abu, o patalas — šildė.

Atskrido Zefyras ir pakeitė žemės veidą. Nešildė, balti patalai dingo. Jų vietoje atsirado nuostabiai gražus, margas apklotas. Juo vaikščiojo ne tik žmogus, bet ir tūkstančiai žemės rėpliojančių, vos smilgos viršūnę pasiekiančių, ore skraidą vikruoliai, žemėje šokinėja milžinai gyviai. Jie džiaugėsi nauju patiesalu.

Medžiai pasipuošė nuotakos rūbais ir jų šakose atsirado gūžtos. Ore girdėjosi daina, ir laime pildė širdis. Upeliai čiurleno sriautuose, o jų seklumose ir užvingiuose buvo pilna ikrų. Žemė kėlė gyvybę, oras gaivino ją, o saulė, nebedrįsdama taip greit eiti gulti, šypsojosi.

Kas darėsi tų dviejų sielose, kas atspės, jei žmogus patsai nepasakys? Jie du dažnai pasirodydavo pušų ir eglų pavėsy ir sąmanos švelniai kutendavo jų kojas. Švelniai apiberdavo juodu sode žiedų rausvi ir balti vainiklapiai, smilgos kutendavo skruostus, o vėjas draikydavo sykiu abiejų plaukus. Upių ir ežerų vandenys glebečiuodavo kūnus, o skurdžių kvapiųjų fijoškų žiedai dabino ant galvos jos gelsvų kasų vainiką.

— Koks gražus pavasaris, — sakydavo jis, o ji tylėdavo.

Kas atspės, kokie jausmai suko lizdą jų sielose, jei žmogus patsai to nepasakys?

Kai jau pačiame ežero vidury ėmė valtis supstis, ji pasakė jam:

— Man negera, greičiau!

— Bet kur? — užklausė jis ir negavo atsakymo.

Ar žino moteris į kokį uostą ji nori plaukti, kai gyvenimo vandenyne nėra audros?

Dirvoje varpos linko, eglų kankorėžiai svyravo po žaliomis šakomis, o krekždės — greitulės rinkosi į būrius apleisti gimtąjį kraštą. Jūdviejų gričioje pasigirdo plonytis balselis. Tai buvo tikrai žmogaus, tik dar nepažįstančio aplinkos; net tų dviejų, jam artimiausių. Bet jį veikė visatos įstatymai ir jau dabar jis jų laikėsi.

— Kas atspės jo ateitį? — pasakė tėvas ir išėjo į gamtą. Grįžo su rožės žiedu ir drebančiomis rankomis įpynė į jos plaukus. Prie pablyškusio nuo skausmų veido, dangaus mėlynę primenančių akių, linų

10—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— FRIDAY, JULY 3, 1953

pluošto plaukų šis žiedas tiko. Ir jis pasakė:

— Aš nieko neturiu: esava vargšai, bet šis žiedas spygliuotųjų rožių, kurių dygliai taip tankiai gyvenime mudviejų rankas drasko, yra gražiausias Praamžio kūrinys. Aš jį tau ir atnešiau. Ir tinka, lyg tau užaugintas.

Jis žiūrėjo į ją maldaujamu žvilgsniu, bet ji nieko jam neatsakė.

Kas atspės tuo momentu šių trijų sielų stovį?

Kai lopšys pakibo po pabaliky parišta beržo karte, lauke pūtė žvarbus vėjas ir langų stiklus barbeno stambūs lietaus lašai, jis supo lopšį. Jo veidas nušvisdavo su kiekvienu mažyčio šypsniu.

Syki grįžęs iš miesto, padavė jai naują rūbą. Ši tik pasakė:

— Kam jis reikalingas: mes taip neturtingi, kam leidi skatiką?

— Tau. Negi turte laimė?

Ji nieko neatsakė, nuleido akis ir jų žvilgsniai nesusitiko.

Dabar jų namuose daugiau lankėsi žmonių. Jaunasis žmogus jų gyvenimui daugiau reikalavimų statė. Reikėjo paskelbti apie jo atsiradimą, įvesti visuomenėn, užtikrinti jam teises: žmogus jau nuo gimimo socialus.

Ir lankė jų sodybą ne tik tokie pat, bet ir juos pralenkusieji gyvenimo pažinime...

Kas gali pasakyti, kokius pėdsakus palieka kiti, kai su jais pradėdama dažniau susitikti, jei patsai žmogus to nepasako?

Kai rudens tamsi naktis apdengia žemę ir lūpomis palietęs nekalčiausią mergaitę nepastebėsi jos skruostų paraudimo, jis pajuto pirmą kartą žmonos pasipriešinimą. Ji atstūmė jį ir pasakė:

— Neliesk manęs...

— Kas tave ištiko? — užklausė vaiko tėvas.

— Niekas... — atsakė ji.

— Tu pasikeitėi, Saulės Ašarėlė, kas atsitiko?

— Aš nepasikeičiau, Marūne, tik daugiau drąsos įgijau: aš tavo sūnaus motina.

— Ar tai tau duoda teisę mane atstumti? — švelniai užklausė jis.

— Gal ir ne...

— Tai kur priežastis?

— Aš tavęs nemyliu, — lėtai pasakė Saulės Ašarėlė.

— Nuo kada tai įvyko? — Savo ruožtu tyliai paklausė jis.

— Nuo kada? Ne, aš negaliu tavęs apgaudinėti: tavęs niekad nemylėjau...

Nakties tamsa dengė ne tik juos tris, bet ir kapų tylą.

Kas supras šios tylos reikšmę, išmatuos sielų skausmo dydį, pajęgs lakia fantazija tai atvaizduoti, jei patsai žmogus neatvers žodžiais žaizdų ir tamsi naktis tai visa dengs?

Plonu balseliu verksmas pažadino juos iš sustingimo. Marūnas pakilo ir ant jo rankų vėl užmigo mažytis.

Kai saulės pirmieji spinduliai nuplėšė tamsos šydą, jis,

lyg marmūro statula, sėdėjo šalia lopšio, jo guolio dalis buvo šalta.

Kai pabiuro keliai ir lietus be perstojo čaižė žemę, Saulės Ašarėlė pasakė:

— Kitos gyvena mieste ir bet kokiam ore gali nueiti pas drauges.

Jis nieko neatsakė.

Kai praslinko geras laiko tarpas ir žemė po kojomis ėmė stingti, syki Marūnas pasakė žmonai:

— Susirink daiktus: mes išvykstame į miestą gyventi.

Ji nieko jam neatsakė. Kai jis dar syki pakartojo, Saulės Ašarėlė pasipriešino:

— Ne.

— To norėjai ir aš visa paruošiau. Čia tau negera, skundeisi...

Ji tylėjo ir viskas liko kaip buvę.

Ar iš tikro taip liko? Ne, ne, Marūno patalas likdavo šaltas iki ryto, kaip žiemos šalčio sukauštyta žemė. O į jo vidų kas įsiverš, jei visos durys užrakintos?

Vieną dieną Saulės Ašarėlė psakė vyrui:

— Duok man atleidimo raštą ir mes persiskirkime.

Jis jai nieko neatsakė. Kas supras jo sielos stovį toje tyloje. Vieną galima pasakyti: jis buvo išbalęs ir jo rankos drėbėjo.

Ilgai taip nesitęsė: jis prabilo:

— Tu esi geriausia žmona ir kaip aš galėčiau tai padaryti. Aš tavimi kaip žmona pasitikiu.

— Tu esi vyras, bet tavęs mylėti negaliu, ir to daryti nepriiversi: aš pamilau kitą, kol tu dar nebuvai mano akiraty. Daryk ką nori, bet šis gyvenimas man nepakenčiamas.

Kai sniegas žemės paviršiuje reiškėsi baisiomis pūgomis, Marūnas paliko savo lizdą. Jis ėjo, o sniego gabalai kapojo jo

veidą. Ėjo pirmyn ir vis kartojė:

— Mano Saulės Ašarėlė gera, ištikima žmona. Tur būt, aš negeras jai esu. Ji ištikima kaip šuo piemeniui, lokys žiemos guoliui ir aš nerandu joje blogio. Ne, ne, negaliu tos gėdos jai padaryti: parašyti atleidimo raštą. Viso priežastis bus kita, many pačiame glūdinti.

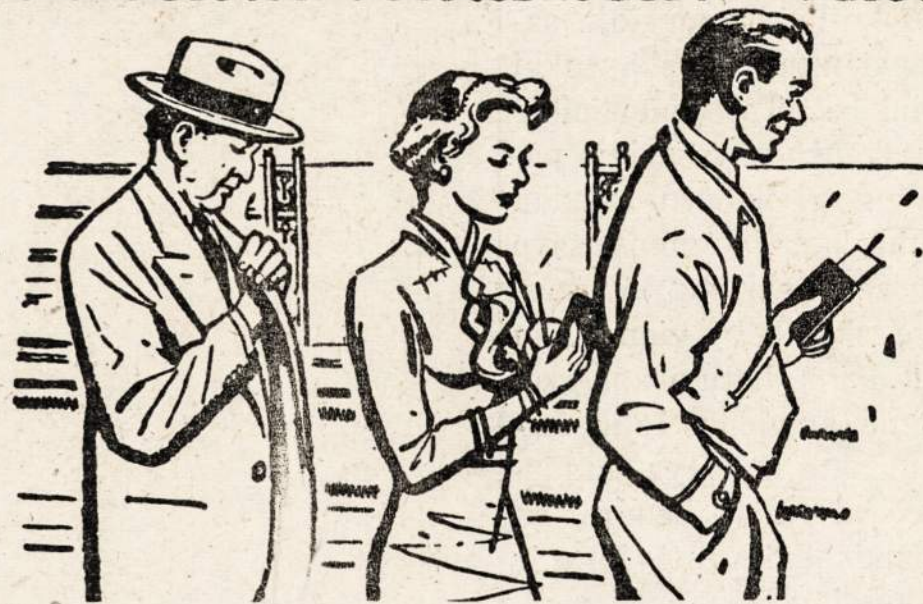
Jis ėjo ir vis linko po gyvenimo našta, bet ieškojo to viso priežasties. Ieškojo ir negalėjo suprasti. Jį glamonėdavo mergaitės ir svetimos žmonos. Ir jis tada galvodavo, kad Saulės Ašarėlė niekad to nepadarytų. Jis smerkė visa ir save: Saulės Ašarėlės vaizdas jame išlikdavo šventas. Kai syki jam pasakė: "Pas Saulės Ašarėlę taip pat lankosi vyrai!" Jis atsiskyrė nuo draugų ir išėjo. Ji buvo jo sūnaus motina, tyli. Kai dar daugiau ką apie ją papasakodavo, jis visad atremdavo:

— Tai šmeižtas: Saulės Ašarėlė negali tuo nusikalsti.

Syki, kai nakties gludumoje negalėjo užmigti nuo galvojiimo apie ją, galutinai pasmerkė save, kaip viso to priežastį; pasiryžo nuvykti pas ją ir prašyti jos padėti gražinti buvusią gūžtą. Ir jis sumerkė akis su viltimi: "Ryt vykstu pas Saulės Ašarėlę". Bet rytas išaušo nepalankus jo sumanymui. Iš jos tą rytą jis gavo tokio turinio laišką:

— Ach, mūsų gūžtos niekad nebuvo. Mes tik įsivaizdavome ją sukūrę. Sudaužėme gūžtą, dar jos nenulipdė. Juk iš tų šukių neįmanoma ką nors vėl sudėti, kad galėčiau nešti juo vandenį. O baisų troškulį jaučiu!

— Ji taip gražiai rašo, — kalbėjo sau vienas Marūnas, — lyg Saba Salamonui. Joje negali būti nieko blogo, ne, ne! Ji taip gražiai nerašytų, jei būtų nusikaltusi... Ne, ne, ji tik mo- (Tęsinys 11-me psl.)

UŽEIKITE I KVIENĄ ALGOS DIENĄ!

Tik tie tikrai reguliariai pas savo apdraus atidarydami liariai. Paban nuo mėnesio naujas ar jau nesio 10 dien

ni taupymo programoje, kurie us ateina ir pasidėda sutaupas saskaitose. Jūs taip pat laimėsite mo saskaitą ir taupydami reguliariai. Procentai mokami enos už tas sutaupas, kurios į nas saskaitas įnešamos ligi mė-

1800 So. Hals
Tel

VALANDOS: Pirm-
9 ryto iki 4
vakaro. Tre-
ryto iki 3 v

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

Street Chicago 8, Ill.
as: HAYmarket 1-2028

ais, antradieniais ir penktadieniais nuo akaro. Ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 aiais uždaryta. Šeštadieniais nuo 9 val. pietų.

(Tęsiny iš 10-to psl.)

teriškė: aš esu viso kaltininkas! Kas gali įeiti jos vidun, jei ji pati jo niekam neatidaro?.. Kitą dieną jis išvyko jos pamatyti. Ji gyveno jau mieste ir vakare jis pasibeldė į jos buto duris. Kai jos atsidarė, viduje girdėjosi daugelio balsų klegesys.

Peržengęs slenkstį, pasijuto piligrimu pakely į Amžinąjį Miestą. Jis buvo čia svetimas. Saulės Ašarėlė sutiko jį nustebusi ir pasodino tarp svečių prie stalo.

Čia vyko šeimos šventės puota, kurią jis buvo užmiršęs vienvėje. Saulės Ašarėlės žvilgsniai dažnai susitikdavo su jo klausiamais, bet atsakymo negaudavo.

Taurėse putojo svaiginą gėrimai, žodžiai tirpdė ledus tarp vieno ir kitų, prisilietimai šalinio paskutines kliūtis tarp svečių. Tik vieno Marūno siela stingo. Taip svetimas jis čia įjautėsi. Miško medžiai, kalnų uolos dabar atrodė jam artimesni, švelnesni ir meilesni, nei šie prie šono sėdį žmonės.

Jis gėrė, lyg būtų prūsiškoje smuklėje. Nors čia buvusieji save skaitė kultūros nešėjais žmonių kartoms, bet jam nepažįstami, svetimi, kaip kiekvienas škotai. Kai visi pakilo nuo stalo, jis prisitartinio prie Saulės Ašarėlės ir pasakė:

— Atvykau su tavimi pasikalbėti, — ir jo gerklėje užspringo balsas.

— Gerai, kai svečiai išsiskirstys.

Kai antroji miesto sargų paima pasikeitė ir žvaigždės ruošėsi blėsti, išėjo paskutinis svečias. Saulės Ašarėlė parodė jam minkštasiuolį ir pati išsitiesė jame.

— Sėskis šalia ir kalbėk: mūsų niekas negirdi.

— Aš neturiu savo žodžių bijoti, — sėsdamosi pasakė Marūnas ir nutilo: šią valandą nebeturėjo ką daugiau sakyti. Jis nebepažino Saulės Ašarėlės, bet tvirtai tikėjo jos nekaltumu ir dar daugiau ją gerbė. Ji vis dar buvo jam moters idealas.

— Sakyk, ko atvykai? — užklusė ji, uždėdama ant jo galvos ranką ir jos pirštai pasinėrė jo garbiniuose.

— Tave pamatyti, — švelniai pasakė jis ir jo galva nusviro prie jos krūtinės. Keista, jis nejautė jokios aistros: buvo šaltas, kaip ir atvykdamas.

Jis juto moters lengvą drebulį ir jam buvo gera. Dabar būtų atidavęs gyvybę už ją. Ir jis apkabino jos liemenį.

— Ne, taip negalima, — priešinosi ji, bet jos rankos apvijo jo kaklą. Ir ji pasidarė jam toki brangi, kaip niekad. Tam susitaikymui atžymėti, jis norėjo duoti jai ką nors tokį, ką ji jaustų visada prie savo širdies. Jo rankos pakilo ir jis mėgino nusegti nuo savo kaklo turimą aukso retežį su brangaus atminimo kryžium. Bet keista, — taip lengvai pirma atsegamas, dabar jokiū būdu nesidavė. Tuo pat momentu galvon šovė visa, ką buvo girdėjęs apie žmonos neištikimybę. Jo rankos nuslydo nuo kaklo ir jis

paklausė:

— Sakyk, ar tave yra palietęs svetimas vyras taip, kaip

aš? Ji tylėjo.

— Sakyk, sakyk tiesą, —

maldavo jis, bučiuodamas ją švelniai.

(Tęsiny 12-me psl.)

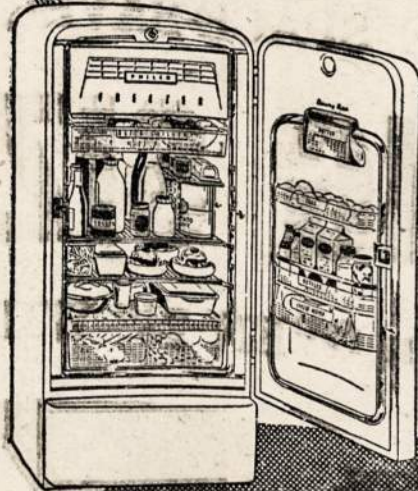
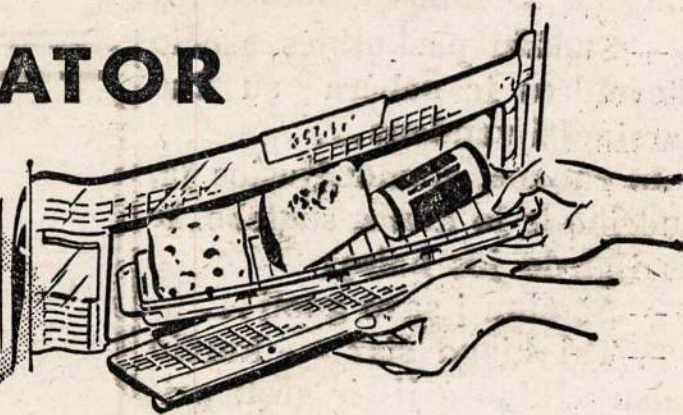

BEE JAY STORES

1953 PHILCO DAIRY BAR

REFRIGERATOR

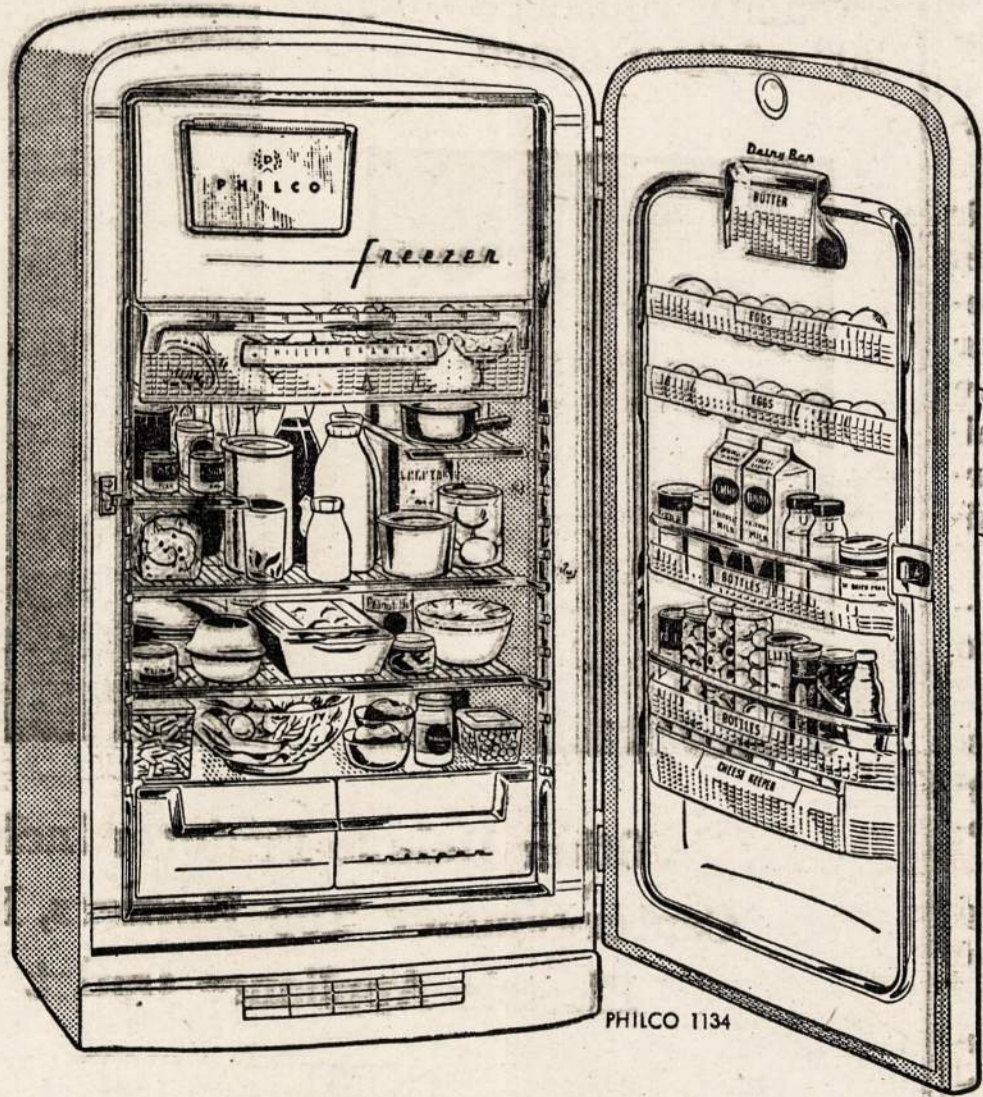
with Exclusive CHEESE KEEPER

Built-in compartment specially designed and equipped to preserve cheese freshness and flavor as recommended by U.S. Department of Agriculture. Offered only by Philco, and now here at new low price in the Philco 736. See its extra big built-in freezer... fully Adjustable Shelves... new "Key Largo" Color Styling.

\$269⁹⁵

Now \$70 LESS than a year ago

NEW! HUGE 11 cu. ft.

PHILCO 1134. Unmatched at the price for convenience, size and quality! Dairy Bar, Cheese Keeper, Butter Keeper, plus these...

Luxury Features

HUGE 2.2 cu. ft. FREEZER
Space for up to 77 lbs. of frozen foods.

Fully Adjustable Shelves
Arrange them to suit yourself.

Twin Porcelain Crispers
Keep vegetables and greens fresh, crisp in "Moist" cold.

★ ★ ★

SPECIAL EASY TERMS

Own a new 1953 Philco Refrigerator... as low as **\$199⁹⁵**

BEE JAY STORES

15 West Hubbard Street

Whitehall 4-3253

Open Monday and Thursday Evenings

(Tęsinys iš 11-to psl.)

— Gerai, pasakysiu. Tas, kurį mylėjau prieš tave sutinkant, dingio iš mano širdies. Jį dar susitikau, pabučiavau, tai ir viskas. Jis turi kitą moterį ir jiedu augina dukrą. Bet kely sutikau žmogų, kurį pirmą sykį pamačiusi suvirpėjau. Metus jis lankė mane, bet kitų pradžioje aš su juo pažinau laimę. Jau daugiau pusmečio kaip mes iš vienos taurės geriamo gyvenimo džiaugsmą...

Marūnas nebegirdėjo paskutinio žmonos sakinio. Kas nusakys jo sielos stovį. Jis juto, kad šąla guolis ir jo širdis stingsta. Jo lūpos sušnibždėjo:

— Sudūžo paskutinės sąsajos skeveldros ir nebėra su kuo parsinešti vandens...

Jo rankos, glamonėjusios ją, nudribo ir jo kūnas suglebo. Ir jis išgirdo jos balsą:

— Aš einu į savo guolį...

— Tai kieno šis? — kurčio balsu užklausė jis ir greit pridūrė: — Geriau nesakyk...

— Aš einu, — pasigirdo tylus ir nedrąsus Saulės Ašarėlės balsas.

— Ne, pabūk dar, — pasakė jis, sulaikydamas ją už rankos. Jam buvo vistiek miela dar valandėlę pabūti tarp šių sudūžusių gyvenimo skeveldrų.

— Kodėl sulaikai? — užklausė jį:

— Tu to nesuprasi: nemylėjai manęs. Malonu jausti dar kiek būvusį mielą daiktą. Gir-di, būvusį!

— Tu pamiegok, — ir ji atsikėlusi nuėjo.

Guolis šalo. Marūnas galvojo apie savo patyrimą. Žmona buvo dingusi amžiams. Dabar tikėjo, kad jis guli kaip ir daugelis praeivių šiame guoly. Ir pasidarė vistiek, kas darosi aplink. Krūtinėje jautė skausmą, o sieloje baisią tuštumą. Jis atsikėlė ir išėjo.

Gatvėje buvo išaušęs rytas ir prasidedanti diena. Žmonės skubinosi kažkur ir jis jų negalėjo suprasti, kad yra dar kur skubėti. Jis perėjo gatvę užgaudamas alkūnėmis praeivius. Už kryžgatvio matėsi viršum durų akis veriančių spalvų iškaba. Pasuko ten.

— Stiklą raudono vyno, — pasakė jis ir patsai išsigando savo balso.

Prie kito stalo linksminosi būrys. Jų juoko, dainos ir sąmojo prisipildė ši Bachuso kopolyčia:

— Ei, Jurgi, ko pakabinai snapą? — Marūno ausį pasiekė žodžiai.

— Jis liūdi, kad šianakt turėjo užleisti kitam pas gražuolę antrus metus šildomą patalą!.. — juokavo kitas.

— Kokia ten gražuolė, o šilta ir tiek, — įsiterpė šalia jo sėdėjusi moteris.

— Saugokis, Jurgi, — dar kitoji įspėjo, — sako, vakar vyras grįžęs!

— Juk jis ne jaunikaitis, prątes: jo paties boba su vaikais gal kur kaukia... — demoniškai nusikvatojo iš kampo balsas.

— Tylėkite, rupūžės! — pa-

12—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— FRIDAY, JULY 3, 1953

sigirdo nestiprus balsas. — Tik mane matote!..

— Cha, cha, cha... — pasileido visi juoku leipti. — Kok-sai jautrus: išimylėjęs: kaip Deogenas į savo statinę. Susivaldyk: ryt vakare vėl pas Saulės Ašarėlę. Ji meili moteris, — juokėsi visi.

Paskutiniai žodžiai smogė Marūną ir jis atsistojo. Pasigirdo vėl pajuokos. Pagaliau vienas paragino:

— Jurgi, eik tuojau, juk raktą turi!

— Ką? Manote bijau? Spiaut į tą kerėplą: išmesiu iš lovos!

Marūnas atsisuko. Priešais jį duris ėjo ne pirmos jaunys-

tės pražilęs vyras. Marūnas žengė žingsnį ir pajūjo jam kelią. Jo akys žaibus svaidė.

— Traukis, — suriko Jurgis.

Marūno net kakteje ratukšlės nepasikeitė ir jokio atsakymo. Vyras mėgino apenkti, bet Marūnas taip pat pasuko ton pusėn.

— Esi pedagogas, — sušuko Jurgiui iš būrio, — išmokyk jį mandagumo!

— Ko nori iš manęs? — pik-tai užklausė Jurgis.

— Jokio atsakymo, tik kietai sukąstų dantų žandikauliai judėjo paausyse.

— Matai, kad beprotis! — šūkterėjo iš būrio, — būk at-

sargus. — Jūs visi bepročiai, — lėtai pasakė Marūnas, spiovė Jurgiui į veidą, sakydamas: — Eik, aš palikau ten dar šiltą lovą, pasiskubink, kad ji neužšaltų! — ir apsisukęs išėjo pro duris.

Gatvė buvo pustušti ir jis pastebėjo priešais ateinantį sūnų. Marūno širdis suplakė smarkiau, jis pagreitino žingsnius. Bet šis perėjo į kitą gatvės pusę ir nuėjo. Tėvas, nebesulėtinęs žingsnių, ėjo tiesiai tolymon.

Kas atspės, kur juos visus tris nuves šis gyvenimo vieškelis?...

NOW YOU CAN COOK FOR A CROWD IN

CROWN'S

DELUXE SPACE-SAVER 30" GAS RANGE with

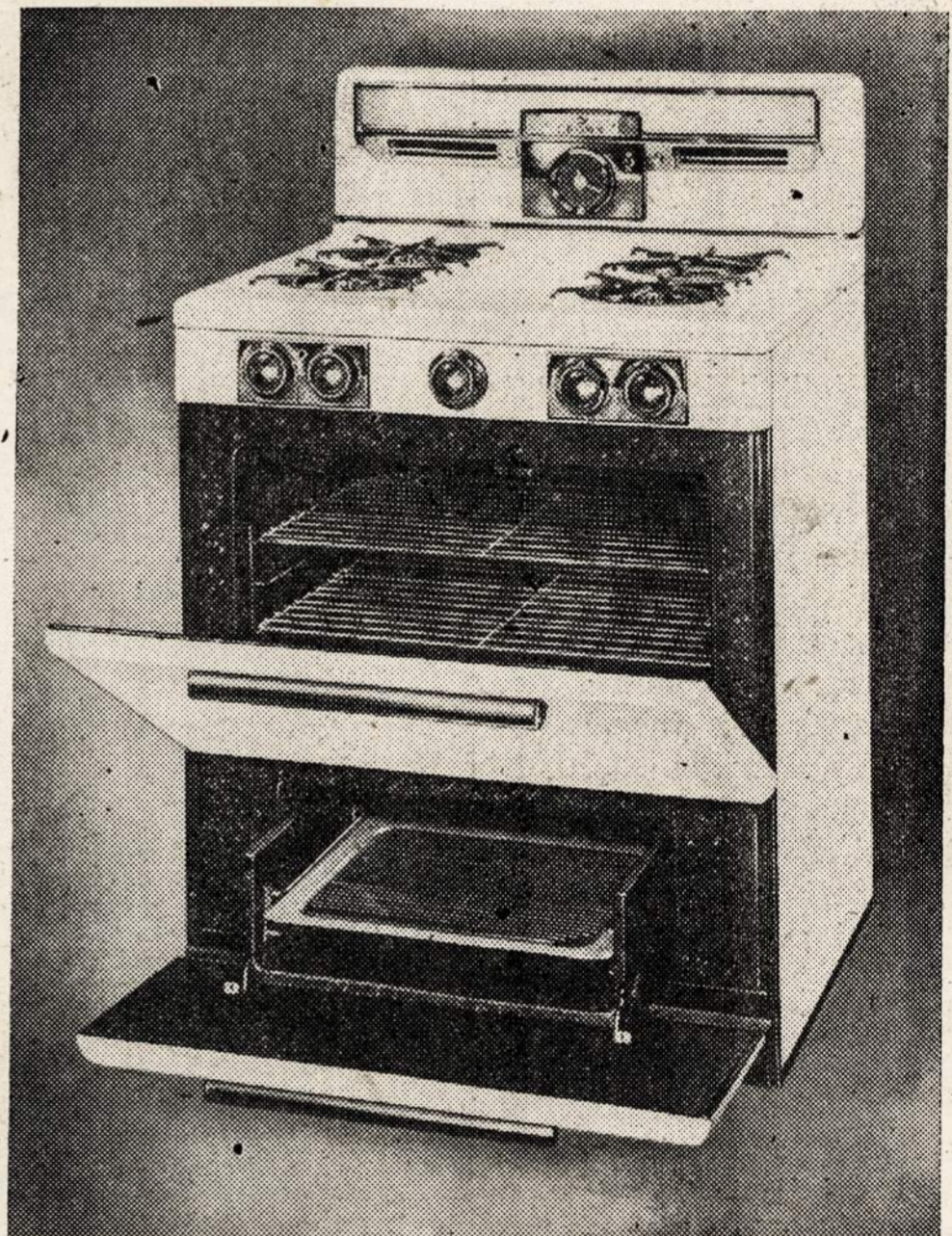
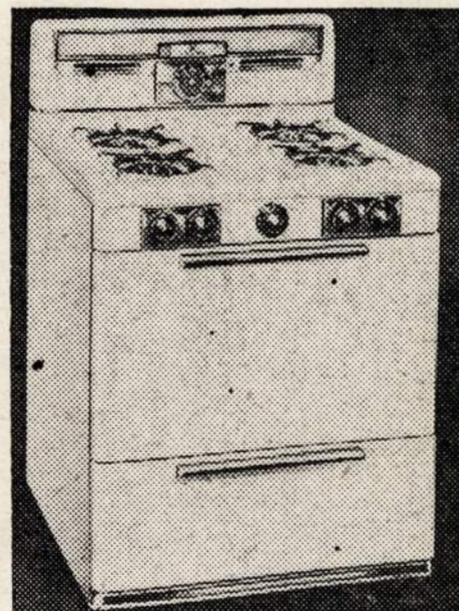
KING SIZE OVEN

IMAGINE — An OVEN 24" WIDE 14" HIGH and 18" DEEP

You can bake 8 cakes, 6 pies, 12 loaves of bread at one time.

A large turkey will leave plenty of room for vegetables, rolls, etc.

With all this cooking capacity you need only 30" of floor space.

Other Deluxe Features include Fluorescent lamp, Center-Simmer Top Burners, Electric Clock and Timer, Electric Appliance Outlet, Extra Wide Broiler.

COME IN TODAY! SEE THIS

•Wonderful CROWN Gas Range

— AT —

EASY
TERMS

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

EASY
TERMS

2647 W. 51st Street

HEmlock 4-7095

Open Monday and Thursday Evenings